

Szakdolgozat

Hallgató neve: Balassa Ádám

Kaposvár, 2023.

Intézmény neve: MATE Kaposvári Campus

Szakedolgozat

Cyberbullying a simontornyai Vak Bottyán Általános Iskolában.

Konzulens neve: Dr. Barkóczy László

Hallgató neve: Balassa Ádám, tanító szak

Kaposvár, 2023.

Tartalomjegyzék:

1. Bevezetés	4
2. Hipotézis	5
3. Cyberbullying története	5
• 3.1. Cyberbullying halálos áldozatai	6
4. Cyberbullying fajtái	8
5. Cyberbullying megelőzés a simontornyai Vak Bottyán Általános Iskola és Gimnáziumban	
• 5.1. Megelőzés az iskolapszichológus és iskolarendőr segítségével	9
• 5.2. Megelőzés az etika, digitális kultúra, és osztályfőnöki órák helyi tanmeneteiben	13
6. Kérdőív bemutatása	19
• 6.1. Kérdőív kiértékelése	20
7. Mélyinterjú	32
8. Hipotézisek megválaszolása	32
9. Összegzés	33
• 9.1. Összegzés angolul	36
10. Irodalomjegyzék	39
11. Mellékletek	
• 11.1. Mélyinterjú	40
• 11.2. Nyilatkozatok	42

1. Bevezetés

Szakedolgozati témámnak a cyberbullying és egyéb hatások az interneten témakört választottam, mert úgy gondolom, hogy ez az egyik legnagyobb probléma jelenleg a mai világban, emellett az egyik húgom által személyesen is érintett vagyok a jelenségben, mivel ő élt már át hasonló típusú zaklatási esetet, ezért is érdekel jobban ez a téma, illetve ennek hatása és következményei. A zaklatás mindig is nagy probléma volt az emberiség történetében, de az internettel, és azzal, hogy a mai gyerekek bármit elérhetnek, és bárhol fent lehetnek okostelefonjaikon, és egyéb elektronikus eszközeiken, bármelyik szociális média felületen, vagy egyéb oldalakon nagyobb tér van biztosítva a zaklatásokhoz. A zaklatás úgy gondolom minden életkorban valószínűsíthető veszélyforrás lehet, de ez különösen igaz a gyerekkorra, amelyben a gyerekek különösen nagy arányban lehetnek potenciális áldozatai a zaklatásnak. Az internetet személy szerint egy igazán jó dolognak tartom, aminek rengeteg pozitív hatása van, ugyanakkor pontosan akkora veszélyt is jelenthet, különösen a kisgyerekek számára, akik nincsenek tisztában azzal, hogy mire érdemes használni az internetet az ő korukban, és milyen veszélylehetőségekkel kell számolniuk internethasználat közben. Ezekre a veszélylehetőségekre úgy gondolom minél hamarabb fel kell hívni a figyelmüket, még mielőtt elkezdik használni az internetet, és aktív internethasználók lesznek, ezzel megelőzve azt, hogy ők is áldozattá váljanak. A cyberbullying-ot egy különösen nagy veszélyforrásnak gondolom, mivel ez nagyban befolyással lehet a gyerek személyiségfejlődésére, és kihathat a későbbi felnőttkorára is. A közvetlen környezetemben is tapasztaltam már a cyberbullying különböző hatásait, és annak káros következményeit. A legtöbb gyerek ugyanis nincs tisztában azzal, hogy milyen következményei lehetnek az internetes zaklatásnak mindkét oldalról nézve. Az áldozat ugyanis ezzel maradandó lelki sérüléseket is szenvedhet, amik meghatározhatják az egész későbbi életét és felnőttkorát. A zaklatók pedig nincsenek tisztában azzal, hogy a tetteiknek jogi következményei is lehetnek, és hogy a zaklatás bűncselekmény. Szakedolgozatomban ezeknek a következményeknek is igyekeztem utánajárni, megvizsgálni különböző lehetséges kimeneteleket egy ilyen típusú zaklatási esetnek, milyen hatásokkal járhat ez az áldozat, és az elkövető személyére is nézve. Mivel egy kis lakosságú városban élek, úgy gondoltam megvizsgálom, hogy egy ilyen kis településen, mint Simontornya, mennyire van jelen az internetes zaklatás a tanulók életében. Tanítási gyakorlatom alatt sikerült a helybeli általános iskola iskolapszichológusával, iskolarendőrével, illetve több tanárral is beszélnem a témával kapcsolatban, hogy milyen megelőzési módszereket alkalmaznak itt az iskolában, milyen tanórákon foglalkoznak a jelenséggel, illetve az internet használat veszélyeivel, vagy hogy

hogyan hívják fel a tanulók figyelmét ennek a következményeire. Emellett egy általam összeállított tanulók felé intézett kérdőív segítségével igyekeztem jobban felmérni, hogy az ő életükben mennyire van jelen az internetes zaklatás, éltek-e már át hasonlót, esetleg voltak-e ők az elkövetők, illetve, hogy mennyire vannak tisztában a témával, és hol tájékozódtak róla.

2. Hipotézis

Úgy gondolom, hogy egy kisvárosi iskolában is lehet több példa cyberbullying-ra, illetve, hogy főleg a 14-18 éves korosztály érintett ebben a témában, azok közül is azok a tanulók, akiknek az internethasználati ideje több a napi 2 óránál, hiszen minél több időt vannak jelen az interneten annál nagyobb esélyük van áldozatul esni cyberbullying-nak. Ezen kívül úgy gondolom, hogy az elkövetők nagyobb esetben inkább fiúk, mint lányok, és a lányok inkább esnek áldozatul az ilyen esetekben.

3. Cyberbullying története

A cyberbullying nem egy új keletű jelenség. Együtt fejlődött az internetelés és a személyi számítógépek elterjedésével. A cyberbullying elnevezés megalkotása előtt olyan jelzőkkel illették az agresszív online interakciókat mint 'flaming', 'kicking', 'flooding', vagy 'spamming'. Manapság az internetes játékok világában 'trolling' -nak, vagy 'griefing' -nek is nevezik. A cyberbullying jelenlegi értelmezése szerint 2000-ben került először figyelembe, amikor a New Hampshire-i Egyetem kutatói 1501 amerikai fiatalból álló reprezentatív nemzeti mintáról számoltak be. Ez a tanulmány volt talán az első, amely azonosította az azonnali üzenetküldést, az internetes chat-szobákat és az e-mailt olyan médiákként, amelyeken keresztül meg lehet félemlíteni másokat. Az Egyesült Királyságban 2002-ben az NCH (ma már Action for Children) jótékonyági szervezet számolt be elsőként a mobiltelefonos szöveges üzenetküldésről, mint a zaklatás egy formájáról. (Ian Rivers, 2011)

A cyberbullying történetét időrend szerint három szakaszra különíthetjük el. Az elsőben a „cyber” megnevezést még csak idézőjelesen használhatjuk, ez az időszak meghamisított fényképek, vagy szövegek szerkesztését, és terjesztését, illetve zaklató szándékú telefonhívásokat foglal magába. Az első generációs mobiltelefonokon az SMS gyors és olcsó lehetőséget nyújtott a zaklató üzenetek küldésére. A mobiltelefonok második generációjában már kamerák is voltak, amellyel fényképeket is tudtak készíteni az áldozatról a zsarolók, amelyeket az interneten keresztül meg is tudtak osztani. A harmadik szakasz, a digitális zsarnokoskodás szakasza, amely az iskolákban elterjedő internethasználattal kezdődött. A harmadik generációs mobiltelefonokkal már videófelvételeket is tudtak készíteni a zsarolók,

amelyeket szintén meg tudtak osztani másokkal interneten, e-mailen keresztül is. A mobiltelefonokkal készült képekkel, és videókkal pedig hamis profilokat is létrehoztak az áldozatokról. (Pápay, 2014)

„Bill Belsey a cyberbullyinget a klasszikus zsarnokság egy változataként értelmezte. Később a cyberbullying-jelenséget a kommunikációs technológiák segítségével történő megszegés és megalázás mentén definiálták.” (Pápay, 2014, old.: 78)

A nicknevek, és avatarok mögé bújva a zaklatók sokkal egyszerűbben tudnak közvetetten ártani az áldozatnak, mivel ezek a nicknevek az anonimitás illúzióját nyújtják. Az interneten megosztott videókat, és képeket, pedig lehetetlen eltüntetni, miután egy nagyobb közösséghez eljutott, ezáltal súlyos veszélyeket jelenthet ez a jelenség az áldozat személyének, hírnevének. (Pápay, 2014)

Az online agresszióval kapcsolatos korai kutatások nagy részét felnőttekkel végezték, és valóban csak az 1990-es évek végén és a 2000-es évek elején lettek megfizethetőbbek a személyi számítógépek és a mobiltelefonok, amelyeket a szülők vásároltak a gyermekeiknek, hogy biztosak lehessenek a hollétükben és a biztonságukban. Azonban ahogy ezek a gyerekek és fiatalok elkezdtek megosztani egymással a mobiltelefonszámaikat és e-mail címeiket, és azonnali üzenetküldéssel kezdtek kommunikálni, a felnőttek számítógépes kommunikációjára jellemző viselkedések a fiatalok által lakott online és üzenetküldő környezetek jellemzőivé váltak. Ezen felül ahogy a mobiltelefon-piac növekedett, úgy nőtt a kereslet a legújabb és legfejlettebb készülékek iránt is, amelyek divatkiegészítővé változtak, és státuszszimbólumként működtek a fiatalok kortárs csoportjain belül. A cyberbullying ezek után a gyerekek és a fiatalok körében vált problémává, nem pedig a felnőttekben, és ennek eredményeként nagyobb figyelmet fordítottak rá. (Ian Rivers, 2011)

A legtágabb értelemben a cyberbullying olyan zaklatási magatartásként definiálható, amely a médián és kommunikációs eszközökön keresztül történik. Tartalmazhat bántó vagy sértő telefonhívásokat, szöveges üzeneteket, e-maileket, chatszobákban, hirdetőtáblákon vagy hírcsoportokon keresztül tett sértő vagy fenyegető kijelentéseket. Ez magában foglalhatja a kényes fényképek, videók vagy megjegyzések közzétételét is közösségi oldalakon, weboldalakon vagy blogokon. (Ian Rivers, 2011)

3.1. Cyberbullying halálos áldozatai

A cyberbullying első halálos áldozataként Ryan Patrick Halligan-t tartják számon. Ryan a New York állambeli Poughkeepsie-ben született 1990-ben, a szülei félénk, érzékeny és ragaszkodó kisgyerekként írták le. Mielőtt iskolába lépett volna, a szülei aggódtak a beszéde, illetve a nyelvi és motoros képességei fejlődése miatt, ezért óvodás korától egészen negyedik osztályig speciális oktatást kínáló intézményekbe írták Ryan-t. A család a vermonti Essex Junctionbe költözött, ahol az ötödik osztálytól Ryan rendszeresen áldozata volt szemtől szembeni zaklatásnak az iskolában. Hamar elkezdtek azt terjeszteni róla az iskolában, hogy meleg. Középiskolában az osztálytársai folyamatosan csúfolták és zaklatták tanulási zavarai miatt, és amiért azt pletykálták róla, hogy meleg. Nem sokkal később a Ryan elleni zaklatásaikat kiterjesztették a kibertérre is. (Warren J. Blumenfeld, 2010)

Ezenkívül egy népszerű lány elhitette Ryan-nel, hogy kedveli őt egy hosszú chat beszélgetés során, majd ezt követően megosztotta másokkal az iskolában a magán jellegű beszélgetéseiket, azzal a céllal, hogy ezzel is megalázza, és megszégyenítse Ryan-t. A lány ezt követően még azt is mondta Ryan-nek, hogy soha semmit nem akarna egy olyan vesztéstől, mint ő. (Itégi, 2021)

2003. október 7.-én úgy érezve, hogy nem tud tovább együtt élni az állandó, és egyre jobban fokozódó bántalmazással, Ryan öngyilkosságot követett el 13 éves korában. (Warren J. Blumenfeld, 2010)

Ezen kívül is vannak halálos áldozata a cyberbullying-nak. Egy 15 éves Holly nevű lány leugrott egy közúti hídról, miután visszaélt a Facebook profiljával. Holly-t kezdetben is zaklatták az iskolában, majd ez gyorsan áterjedt a kibertérre is. A tanulók, akik zaklatták őt az iskolában, összeálltak Holly ellen, és sértő üzeneteket, megjegyzéseket tettek közzé a Facebook profilján. (Itégi, 2021)

A 13 éves Sam-et a 2005 és 2013 között népszerű Bebo nevű közösségi oldal felhasználói vették célba zenei ízlése és alternatív külső megjelenése miatt. Sam szülei nem vették észre milyen mértékben volt jelen a zaklatás az életében, amíg a halála után nem nézték meg a profilját. A Samet zaklató Bebo felhasználók azóta is hagynak üzeneteket, amelyekben bocsánatot kérnek azért, amiket közzétettek. Egy másik áldozat története a tizennyolc éves Tyler Clementi-é, egy Rutgers-i diáké, aki öngyilkos lett, miután az egyetemi szobatársai nyilvánosan kikezdték. 2012-ben egy 15 éves lány követett el öngyilkosságot az írországi otthonához közeli erdőben, miután szüntelenül zaklatták az interneten, és rondának, illetve ribancnak nevezték. Egy hónappal később egy 13 éves lány oltotta ki az életét, miután az interneten zaklatták súlya és kinézete miatt. 2013-ban egy 14 éves lány Lutterworthból felakasztotta magát, miután az

emberek egy ask.fm oldalról azt mondták neki, hogy haljon meg. Ugyanebben az évben egy 15 éves fiú akasztotta fel magát, miután randevúzási szokásai miatt zaklatták. Egy 14 éves lány Bixham, Devonból felakasztotta magát, miután hónapokig tartó kegyetlen gúnyolódást szenvedett az interneten. Egy 17 éves fiú azért lett öngyilkos, mert egy banda összeállt, és megfenyegette, hogy megosztanak online egy szexuális tartalmú videót róla. 2014-ben egy 19 éves Wallan-i lány, Victoria lett öngyilkos, miután rengeteg gyűlölködő üzenetet kapott Facebook-on. 2015-ben egy 17 éves fiú Tyrone megyéből öngyilkos lett, miután egy család áldozatává vált, és nem odaillő képeket tett közzé magáról az interneten. (Itegi, 2021)

Az egyik leginkább szélsőségekig elmenő történet viszont, a videójáték társadalomhoz köthető, ahol egyének egy csoportja fenyegetve érezte magát olyan videójáték rajongó nők által, akik videójátékokat készítenek, illetve beszélnek róluk. Ez az online felháborodás váltotta ki a gamer gate című hashtag-et, ez az online mozgalom ijesztő fordulatot vett, amikor a feminista kommentátor, Anita Sarkeesian kénytelen volt lemondani a Utah College-ban tartott beszédét, miután életveszélyesen megfenyegették. A névtelen fenyegetés egy ellene irányuló brutális támadásra figyelmeztetett. Névtelen internet felhasználók még az egyik játékfejlesztő, Brianna Wu férjét is életveszélyesen megfenyegették, amikor egy felhasználó megosztotta a lakcímüket az interneten, és a halálukat követelte, ezután a házaspár kénytelen volt elmenekülni otthonukból, és a rendőrséghez fordulni. A felhasználók még ennél is messzebb mentek, és azzal fenyegetőztek, hogy ha vannak gyerekeik, őket is meg fogják ölni. (Itegi, 2021)

4. Cyberbullying fajtái

A cyberbullying számos különböző formában jelenik meg az online kommunikáció, és a mobiltelefonok közvetítésével. A leggyakoribb megjelenési módjai a sértegető üzenetek küldése egymásnak tanulók között, rosszindulatú, hamis pletykák terjesztése, mások megalázása üzenetekkel, képekkel, illetve fenyegetések, akár fizikai formában is. Ezen belül a cyberbullying lányok között leggyakrabban előforduló megjelenési módjaiba is beletartoznak a rosszindulatú pletykák terjesztése másokról online térben, illetve beletartozik a bizalmas titkok közösségekbe való megosztása, az áldozat személyének, illetve szexuális identitásának támadása, és az áldozat megbízhatatlanként való feltüntetése az osztálytársak között. (Dr. Margitics Ferenc, 2020)

A cyberbullyingnak számos megjelenési formája van, az egyik a flaming, magyarul lángháború, ami a düh hirtelen robbanásáról kapta a nevét. Elsősorban a számítógépes kommunikációban jellemző, gyakran érzelmi töltetű, és nyíltan ellenséges vagy sértő megjegyzéseket is tartalmaz

szöveges formában. Míg a csak nőkből álló csoportok a legkevésbé hajlamosak az ilyen típusú viselkedésre, a csak férfiakból álló csoportok általában trágár vagy sértő nyelvezetet használnak, leggyakrabban chatelés közben. (Ian Rivers, 2011)

A harassment, másnéven támadássorozat, ártó szándékú, az áldozatot inzultáló, ismétlődő üzeneteket von magába. A denigration, magyarul befeketítés, olyan hamis pletykák, vagy személyes titkok online megosztását, és közösségekben való terjesztését vonja magába, amelyek súlyos károkat jelentenek az áldozat hírnevére nézve. Az exclusion, azaz kiközösítés a különböző online közösségi oldalakon lévő csoportokból való szándékos, gyakran kegyetlen kiközösítést jelenti. Az outing and trickery, magyarul kibeszélés, és trükközés, az áldozatról való kínos információk, illetve bizalmas titkok kicsalását foglalja magába, amiket az áldozatból próbálnak kicsalni különböző módszerekkel, hogy aztán azokat online megosszák más közösségekben. Az impersonation, vagy személyiséglopás olyan posztokat, illetve üzeneteket von magába, amiket az áldozatról készített hamis profilról osztanak meg az áldozat nevében, ezek a posztok, és üzenetek általában sértő, vagy zavarba ejtő dolgokat tartalmaznak, melyek szintén rontják az áldozat hírnevét, és kárt tudnak tenni a személyes kapcsolataiban is. A cyberstalking, vagy online zaklatás, egy olyan intenzív támadások sorozata, amelyekben az áldozatot fenyegetik, illetve próbálják őt megfélemlíteni, akár befeketítéssel. (Dr. Lukács J. Ágnes – Dr. Takács Johanna – Kitzinger István – Soósné Dr. Kiss Zsuzsanna – Dr. Kapitány-Fövény Máté – Szabó Gábor – Dr. Falus András – Dr. Feith, 2021)

5. Cyberbullying megelőzés a simontornyai Vak Bottyán Általános Iskola és Gimnáziumban

5.1. Megelőzés az iskolapszichológus és iskolarendőr segítségével

A simontornyai Vak Bottyán Általános Iskola és Gimnázium tanulói olyan szerencsés helyzetben vannak, hogy ha bármilyen zaklatási forma éri őket, akkor tudják kérni az iskolapszichológus, illetve az iskolarendőr segítségét is az ügyben. Az iskola iskolapszichológusa minden osztályban tart előadásokat, amiken szó esik a bántalmazásról, azon belül az internetes zaklatásról is. Az előadásokat a SEL, ami a social emotional learning, magyarul szociális érzelmi tanulás rövidítése, foglalkozásvázlatok alapján készíti, az előadásokon belül szó esik az érzelmi intelligenciáról, az érzelmekről, és a bullying különböző formáiról, köztük a cyberbullying-ról is.

Nem minden foglalkozás fő témája a zaklatás, de minden foglalkozás témája kapcsolódik valamilyen szinten a bullying-hoz. Az első foglalkozás témája a Mire jó az ÉQ, vagyis az érzelmi intelligencia, ami azt a célt is szolgálja, hogy a tanulók megismerjék önmagukat, és

tisztában legyenek az érzéseikkel, képesek legyenek reflektálni saját magukra, ugyanis ez is fontos része a bullying megelőzésének, illetve kezelésének. A második foglalkozás témájának címe, Hogy vagy (de igazán!)? a témába beletartozik az érzelmekről való árnyaltabb gondolkodás segítése, a beszélgetések során a tanulók jobban megértik, hogy mások bántása milyen érzelmi helyzetre való reakció az elkövető részéről. A foglalkozás során előkerül többféle negatív érzélem megbeszélése pl. megvetés, harag és az ilyesfajta érzelmek kapcsolata a bullying-gal. A harmadik foglalkozás témája az érzelmek felismerése társas helyzetekben, a témán belül szóba kerülnek a viselkedés-módosítás lehetőségei, azon belül a stresszkezelés, mint egy lehetséges módja a bullying megelőzésének, illetve az online és offline környezet különbségei, ezen belül is az érzelmek felismerése mindkét környezetben.

A negyedik témától már fő témává válik a bántalmazás, a téma címe a bántalmazás természete, a témán belül pedig előkerülnek a bullying jellemzői, a csoport bullying definíciója, és a bullying szerepek is. A foglalkozás célja többek között, hogy a tanulók felismerjék a bullying-et és a formáit, értsék meg, hogy egyes emberek különböző szerepeket játszanak a bántalmazásban, tekintsék át mik lehetnek a bullying okai, és milyen motiváció állhat a bántalmazó mögött. Az ötödik téma címe Ez nem bántalmazás, ez csak... a témán belül szó esik a bántó kifejezésekről, ezek rangsorolásáról, illetve a szavak erejéről. A foglalkozás célja többek között, hogy a tanulók megértsék a bántalmazás mentegetésére, indokolására vagy rejtegetésére használt stratégiákat, illetve, hogy azt is megértsék, hogy vékony a határ a játékos ugratás és a bullying között, és hogy mi választja el ezt a két határt.

A hatodik foglalkozás témája, hogy Hogyan lépj közbe bullying helyzetben? A foglalkozáson szó esik a beavatkozási lehetőségekről szerepek szerint, illetve a hatékony beavatkozási stratégiák ismérveiről. A foglalkozás célja többek között, hogy a tanulók felismerjék, hogy hogyan tudnak egy rossz helyzetből elmozdulni egy pozitív kimenetel felé, hogy megértsék a bullying dinamikáját, és azt, hogy hogyan lehet egy bántalmazási helyzetet megváltoztatni, milyen pontokon lehet beavatkozni, és milyen szerepekben mik lehetnek a beavatkozási stratégiák, és hogy megtanulják, hogy másokkal együtt könnyebb fellépni. A hetedik foglalkozás címe Hogyan támogathatod a bántalmazás áldozatát? A témán belül megjelenik a sikeres beavatkozás tényezőinek értékelése, és a bántalmazás hatásának csökkentése, mint téma. A foglalkozás célja, hogy a tanulók meghatározzák azokat a stratégiákat, amelyek megváltoztathatják a bullying dinamikáját, és előre mozdíthatják a helyzetet, illetve, hogy a bullying mely hatásainak legyőzésében tudnak a kortársak segíteni. Ezen kívül cél még, hogy

a tanulók felismerjék, hogy mely készségeiket tudják felhasználni a sikeres beavatkozáshoz, valamint az áldozat hatékony támogatásához.

A nyolcadik témától már nem a bullying kerül a fő témába, de a kapcsolódás ugyanúgy megmarad a témák között, a téma címe Hogyan birkózzunk meg a rossz érzésekkel? A témán belül szó esik a stresszhelyzetekről, az azokkal való megküzdésről, illetve egyes megküzdési módok előnyeiről és hátrányairól is. Az érzelmek kezelésének, illetve a pozitív gondolkodásmód erősítésének céljával a téma kapcsolódik a bullying-hoz, mivel szóba kerül az érzelemszabályozás jelentősége is, amely készség segíti, hogy átgondolják a tanulók, hogy mit lehet tenni, hogy az elkövető szempontjából ne következzen be a bullying, illetve megküzdési stratégiák is szóba kerülnek, amelyek segíthetnek megbirkózni a negatív érzelmekkel. A kilencedik foglalkozás témája a változás alapjai, amelyen belül összegzik, hogy a foglalkozás sorozat célja és üzenete, hogy a bullying csökkentésére erőfeszítéseket lehet, és kell is tenni, illetve a jobb osztálylégkörért és a kevesebb bullying előfordulásáért is mindenki tehet valamit, és kell is tennie, ha ilyen fajta támadás történik valaki ellen. Továbbá igény esetén tart az iskolapszichológus még más típusú foglalkozásokat is, amelyen belül a tanulók meghatározhatják saját céljaikat a szociális és érzelmi készségeik javítása terén, meghatározhatják egyéni céljaikat és hogy milyen fejlődési területeiken szeretnének javítani, illetve osztályszinten is megfogalmazhatnak célokat az osztálylégkör javítása érdekében.

Az iskolapszichológuson kívül a tanulók az iskolarendőrhöz is tudnak fordulni segítségért, ha bármilyen zaklatási formában érintettek lennének, illetve az iskolarendőr is tart rendszeresen előadásokat minden osztályban, igény szerint többet is különböző témákban, amik között előkerül a zaklatás is mint téma, közte az internetes zaklatás is. Igény, vagy szükség esetén a szülőknek is szokott tartani előadásokat ezekben a témákban, hogy tájékozottabbak legyenek a témában kevésbé jártas szülők is, és tudják ők is milyen megelőzési lehetőségeket érdemes igénybe venni, ha ilyen helyzet fordul elő a környezetükben. Az előadások keretein belül szó esik más témákról is, például az alkohol, dohányzás, és kábítószerhasználat veszélyeiről, de gyakori téma minden előadáson az internetes zaklatás is, és annak jogi következményei.

Az előadások felépítése és részletessége változó, osztályonként a korosztálynak megfelelő részletekbe menően kerülnek elő a témák kitárgyalása, felső és alsó tagozatban is szó esik az internethasználat előnyeiről, hátrányairól, veszélyeiről, arról, hogy milyen adatokat nem érdemes megosztani nagyobb közösség előtt, vagy hogy milyen megoldási lehetőségek állnak rendelkezésre, ha ilyesfajta helyzetbe kerültek ők, vagy a közvetlen környezetükből valaki. Felhívja a tanulók figyelmét arra is, hogy nem szégyen, sőt fontos is a segítségkérés, illetve,

hogy a szülőknek is fontos, hogy tudomást szerezzenek az ilyen esetekről, de szükség esetén fordulhatnak az iskolarendőrhöz, vagy az iskolapszichológushoz, esetleg egy tanárhoz is. Az előadásokon szó esik az internet etikus használatáról is, illetve, hogy milyen megnyilvánulási formák számítanak etikusnak, és melyek azok, amik már nem, és hogy mi számít ártalmatlan ugratásnak, de mi az, aminek már súlyos, akár jogi következményei is lehetnek. A jogi következményeken belül szó esik a fiatalkorúak börtönéről is, arról, hogy mik azok az esetek, amikért már börtönbüntetés is járhat, illetve az adott korosztályban mekkora mértékű büntetés szabható ki az elkövetőre. Ha van rá lehetőség, különböző videókat is megnéznék együtt a tanulókkal, amiket utána át is beszélnek közösen, ezekben a videóknak szó esik például a posztolás veszélyeiről, arról, hogy ami egyszer az internetre felkerült, az a tartalom már nehezen vagy egyáltalán nem eltávolítható onnan, hogy mikre érdemes figyelni a közösségi oldalak használata közben, de szó esik az adatvédelemről, és az adatlopás veszélyéről is.

Az iskolarendőr továbbá egyéb alternatív megoldási lehetőségeket is ajánl a zaklatás súlyosságának mértékéhez viszonyítva, például, hogy gyengébb hangvételű támadó üzenetek esetén ne foglalkozzanak az elkövetővel, egyszerűen csak tiltsák le, és ne jelöljenek vissza mindenkit a közösségi oldalakon. Illetve felhívja a figyelmet a bizonyítékok megőrzésének fontosságára is, abban az esetben, ha egy blokkolás nem állítaná meg a zaklatót, és további súlyosabb mértékű támadásokat kezdeményezne.

Ezen túl felhívja a tanulók figyelmét olyan a mai világban fontos megelőzési lehetőségekre is, amikre jobban odafigyelve kevésbé teszik ki magukat a mások általi zaklatás veszélyeinek, például a biztonsági beállításokra a különböző közösségi oldalakon, amik segítségével szűrni tudják, hogy kik láthatják az általuk posztolt képeket vagy megjegyzéseket. Ezen kívül a mai világban nagyon népszerű hashtagek, magyarul kettőskeresztek veszélyeire is, amiket ha nem használnak, akkor az általuk nem követett, vagy engedélyezett személyek kevésbé tudnak kapcsolatba lépni velük, és a profiljukkal.

Továbbá egyéb olyan weboldalakat is megismerttet a tanulókkal, amik felkeresésével, tisztában lehetnek a jogaikkal, és hogy milyen esetekben kihez tudnak fordulni, azt is tudatja velük, hogy bizonyos esetekben polgári pert is indíthatnak, ha bűncselekmények minősül a történés, és büntetőeljárás indulhat az elkövető ellen.

Felső tagozatokban már nagyobb részletességgel kerülnek elő ezek a témák, illetve szóba kerülnek más témák is, amik alsó tagozatokban még kevésbé, vagy egyáltalán nem fordulnak elő, például a zaklatások módjai között szó esik a szexuális zaklatásról is, illetve az intim képek

másokkal való megosztásának veszélyeiről is. A felső tagozatos előadásokon továbbá szó esik az internetes csalásokon belül az adathalászatról, és az idegenekkel való chatelés veszélyeiről, illetve, hogy milyen módszerekkel próbálhatnak meg idegenek kicsalni fontos adatokat az áldozatról, amivel utána visszaélhet az elkövető, és zsarolhatja, vagy kárt is tehet az áldozat magánéletében. Szó esik továbbá arról is, hogy milyen adatokat nem osztunk meg, és adunk ki más emberek számára, mert visszaélhetnek vele, például banki adatokat, illetve, hogy online fizetés esetén is fontos megbizonyosodni az oldal hitelességéről mielőtt bármilyen adatot kiadunk magunkról, és hogy milyen jelei vannak annak, ha egy oldalon csak az adatainkat szeretnék ellopni, és visszaélni vele.

Ezekben a felsőbb évfolyamokban részletesebben szó esik a különböző zaklatások következményeiről az elkövetőre nézve, az iskolarendőr a tanulók tudtára adja milyen nagyságú büntetéssel kell szembenéznie az elkövetőnek, a zaklatás súlyosságától függően egytől három évig terjedő szabadságvesztés is járhat. A zaklatás mellett szó esik a rágalmazás, a becsületsértés, és a zsarolás esetén felmerülő következményekről. Zsarolás esetén akár öt év szabadságvesztés is járhat, de súlyosabb esetekben nyolc év is kiszabható büntetésnek. Becsületsértés elkövetése esetén egy év, rágalmazás esetén két év szabadságvesztés is járhat az elkövetőnek.

Az előadások végén az iskolarendőr hagy időt arra is, hogy a tanulók tudjanak feltenni kérdéseket a témákkal kapcsolatban, amiket megválaszol, és közösen is beszélhetnek róla, ezzel akár mélyebben is megtárgyalva néhány fontosabb témát, amik esetleges kérdéseket vehetnek fel a tanulóknak.

Az iskolában tanító pedagógusok közül többen is részt vettek továbbképzésben, aminek keretein belül szó esett a cyberbullyingról is, és hogy ők pedagógusként mit tehetnek, hogyan segíthetnek a tanulóknak, ha ilyen esetre kerülne bármikor sor.

5.2. Megelőzés az etika, digitális kultúra, és osztályfőnöki órák helyi tanmeneteiben

A Vak Bottyán Általános Iskola és Gimnázium helyi tanterve etika tantárgyból megfogalmazza az alapvető célokon belül a digitális kompetenciák fejlesztésében, hogy fontos a virtuális térben kialakuló közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése, illetve a digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, és az információk kezelése. Ezen kívül szerveznek projekt munkákat is, amiket a megvalósítást követően digitális eszközökön keresztül mutatnak be egymásnak, de a tartalmak digitális

megosztásával kapcsolatos etikai kérdések számtalan fejlesztési lehetőséget rejtenek magukban.

Mivel az etika tantárgy tananyaga koncentrikus felépítésű, azaz minden évfolyamban ugyanazok a témakörök kerülnek elő, csak a korosztálynak megfelelő részletességgel, ezért az 5-6-7. évfolyamokon ugyanazokban a témakörökben jelenik meg az internethasználat, és annak esetleges veszélyei. Az Éntudat-önismeret című témakörben, aminek a javasolt óraszámja 5+2 óra, felmerül, hogy milyen személyek szolgálhatnak jó példaként a valós, illetve a virtuális térben is, ezen kívül szó esik a források, ezen belül az internetes források hitelességének a felismeréséről is. A Család- helyem a családban című témakörben, aminek a javasolt óraszámja 6 óra, hangsúlyt fektetnek arra is, hogy a tanuló megfelelően tudjon dönteni arról, hogy online térben, és közösségeken milyen információkat oszthat meg önmagáról, és mik azok, amiknek az online térben való megosztását kerülje el, mert veszélyeket rejthetnek magukban. Ezen kívül a fejlesztési feladatokban megjelenik az is, hogy a tanuló megismerje az alapvető emberi érintkezések formáit (pl. viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) valós, és virtuális térben is.

A Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben témakörben, aminek a javasolt óraszámja 6 óra, megjelenik, hogy a tanulónak különbséget kell tudnia tenni a valóságos és a virtuális identitás között, és fel kell ismernie a virtuális identitásnak a jellemzőit. A fejlesztési feladatok és ismeretek között megjelenik a virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, és a virtuális identitásoknak a lehetséges megismerési módjai is. A Társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban című témakör, aminek a javasolt óraszámja 5 óra, eredményeként pedig elvárás, hogy a tanuló képes legyen tudni azonosítani a valós és a virtuális térben történő zaklatásoknak a különböző fokozatait, illetve módjait, és hogy legyen terve a zaklatások elkerülésére, és kivédésére is, ezeken kívül azt is igyekeznek a tanulóval tudatni, hogy hová fordulhat segítségért ilyen esetekben. A fejlesztési feladatok és ismeretek között pedig szerepel a valós, illetve a virtuális közösségek írott és íratlan szabályainak, és írott és íratlan szokásrendjeinek feltárása.

A természet rendjének megőrzése és fenntartható jövő című témakör, aminek a javasolt óraszámja 6 óra, eredményeként pedig elvárás, hogy a tanuló felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, és folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben. A fejlesztési feladatok és ismeretekben pedig megjelennek etikai kérdések a virtuális

tevékenységekkel, a médiatartalmakkal, és a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, illetve saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata is. Ezen kívül megjelenik a technikai fejlődés néhány területének feltárása, és az ember életmódjára és annak minőségére ható jellegzetessége is.

Csak egy témakörben, az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére témában, aminek a javasolt óraszám 6 óra, nem jelennek meg a virtuális terek, és közösségek, a többi témakörben mind megjelenik valamilyen formában, hogy nevelő cézzal legyen a tanulóra a virtuális világ veszélyeit, és annak megelőzéseit illetően.

A 2022/2023-as tanévben Simontornyán tanuló 8. évfolyamosok, még nem a 2020-as NAT szerint írt helyi tanterv szerint tanulnak, az ő etika helyi tantervükben még más módon jelenik meg a virtuális tér, és közösség, kevesebb témakör érinti ezt a témát. A Mi dolgunk a világban? nevű tematikai egységben jelenik meg a média, azon belül az internet, mint médium, melyről dolgokat tudhatunk meg a világról. Illetve olyan kérdések merülnek fel a témakörben, mint hogy honnan tudhatjuk, hogy a valóságot mutatja-e be az, amit az interneten is találhatunk, illetve, hogy tudjuk-e mi is alakítani a világot a médián keresztül. A további tematikai egységek nem említik a virtuális teret, mint témakört. Az összesített elvárt eredmények az évfolyam végén említik, hogy elvárt, hogy a tanuló ismerje az internet, és a virtuális közösségek előnyeit, és hátrányait is.

Összességében elmondható a korábbi évfolyamok 2020-as NAT előtti helyi tanterveiről is, hogy kevesebbet foglalkozik az interneten található virtuális közösségek, és a virtuális tér jellemzőivel, néhány tematikai egységnél szerepel csak mint téma, míg a 2020-as NAT szerint írt helyi tantervek szinte mindegyik témakörénél előjön valamilyen formában ezeknek az ismertetése.

Az iskola digitális kultúra tantárgy helyi tanterve megfogalmazza az alapvető fejlesztendő kulcskompetenciákban a személyes és társas kapcsolati kompetenciák fejlesztését, ami fejleszti a tanuló online térben történő közös feladatmegoldáshoz, kapcsolatteremtéshez, alkotótevékenységhez szükséges képességeit, továbbá fejleszti a felelősségtudatot a különböző felületeken való információmegosztás során. Az online térben elősegíti a szerepelvárásoknak megfelelő kommunikációs stílus kialakítását.

5. évfolyamban az Online kommunikáció témakörben, aminek javasolt óraszám 5 óra, elvárás, hogy a tanuló ismerje, és tudja is használni az elektronikus kommunikáció lehetőségeit, illetve a családi és az iskolai környezetének az elektronikus szolgáltatásait, ezen kívül az is elvárás,

hogy ismerje, és tartsa is be az elektronikus kommunikációs szabályokat, ezzel már 5. évfolyamos korban felhívva a figyelmet az internetes kommunikáció megfelelő használatának fontosságára. A tanulási eredmények részben megfogalmazódik, hogy az is elvárás, hogy a tanuló tisztában legyen a hálózatokat, és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel, és alkalmazza az adatok védelmét biztosító lehetőségeket. A fejlesztési feladatok és ismeretek részben többek között megtalálható az online kommunikációs csatornák önálló használata, az etikus és hatékony online kommunikáció, illetve az online identitás védelmében teendő lépések, használható eszközök. Az információs társadalom és e-világ című témakör, aminek a javasolt óraszama 6 óra, tanulási eredmények részében megfogalmazódik, mint elvárás, hogy a tanuló ismerje a digitális környezetet, és az e-világ etikai problémáit, illetve, hogy ismerje az információs technológia fejlődésének a gazdasági, környezeti, és kulturális hatásait is. Tanulási eredményként megfogalmazódik az is, hogy a tanuló tudjon védekezni az internetes zaklatás különböző formái ellen, illetve, hogy szükség esetén tudjon is segítséget kérni ezügyben. Ez a témakör 6. és 7. osztályban is előkerül, a korosztálynak megfelelő részletességgel kiegészülve. 6. osztályban a fejlesztési feladatok, és ismeretek részben megfogalmazódik, hogy a tanulóknak tisztában kell lennie az informatikai eszközök használatának következményeivel, a személyiségre, és az egészségre vonatkozóan. 7. évfolyamban pedig ez a rész kiegészül az adatbiztonság és adatvédelem tudatos magatartási szabályainak ismeretével, illetve a tanulási eredményekben is megfogalmazódik az az elvárás, hogy a tanuló tisztában legyen a hálózatokat és a személyes információkat érintő fenyegetésekkel kapcsolatban, és tudja is alkalmazni az adatok védelmét biztosító lehetőségeket. A digitális eszközök használata című témakörben, aminek a javasolt óraszama 6 óra, megjelenik a fejlesztési feladatok és ismeretek között a tudatos felhasználói magatartás erősítése, illetve a felelős eszközhasználat kialakítása, tudatosítása, és az etikus információkezelés is. Az Online kommunikáció témakör szintén megjelenik 6. és 7. évfolyamban is a korosztálynak megfelelő részletességgel.

A 2022/2023-as tanévben Simontornyán tanuló 8. évfolyamosok, még nem a 2020-as NAT szerint írt helyi tanterv szerint tanulnak, és digitális kultúra helyett informatika néven szerepel náluk a tantárgy. A 2020-as NAT szerint írt helyi tantervhez hasonlóan itt is több témakörben fordul elő az internet, internethasználat, és a virtuális közösségek, mint téma, viszont még másféle módokon, és részletességgel jelenik meg. Az információkeresés, információközlési rendszerek című tematikai egység nevelési és fejlesztési céljai között jelenik meg a hiteles és nem hiteles információk, illetve hírek, és álhírek megkülönböztetése és az információk kritikus kezelése. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák című témakör

fejlesztési követelményei között szerepelnek az internet kommunikációs szolgáltatásai, és a kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján is. A tematikai egység nevelési, fejlesztési célja pedig a modern infokommunikációs eszközök hatékony használata. A témakörön belül megjelenik még a közösségi portálokon megjelenő személyes adatok vizsgálata a védelem és adatbiztonság szempontjából is. A Médiainformatika című tematikai egység nevelési, fejlesztési célja a legújabb médiainformatikai technológiák használata, és alkalmazása, illetve az önálló és kritikus attitűd fejlesztése. Az Információs társadalom című témakör nevelési, fejlesztési céljainál megtalálható többek között az információ kezelése során felmerülő veszélyek felismerése, és elhárításuk lehetőségei, ezen kívül az információforrások hitelességének értékelése, a viselkedési szabályok közös kialakítása, és a kulturált együttélés szabályainak betartása is. A fejlesztési követelmények között megjelenik az adatokkal való visszaélések, veszélyek megismerése, azok kivédése, és a védekezés módszereinek megismerése. Ezen kívül megtalálható még az adatvédelemmel kapcsolatos feladatok megismerése, az adatokkal való visszaélések kivédése, az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyek és következmények megismerése, illetve a védekezési szempontok és módszerek megismerése. A témakör továbbá magába foglalja az információforrások etikus felhasználásának megismerését, azon belül az információszerzés folyamatának ismeretét, az információforrások etikus felhasználását, és feltüntetését, és az információ értéként való kezelését. A témakörön belül továbbá olyan kulcsfogalmak jelennek meg, mint az adathalászat, a spam, vagy kéretlen levél, vagy a lánclevél, másnéven hoax. Az e-szolgáltatások szerepe és használata című tematikai egység nevelési, fejlesztési céljain belül pedig megjelenik az elektronikus szolgáltatások használata, a biztonság figyelembevétele, és a kritikus szemléletmód kialakítása is. Az évfolyamból való továbbhaladás feltételei között pedig szerepel az is, hogy a tanuló ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat, illetve az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyekkel és következményekkel is tisztában legyen, és legyen képes a szolgáltatások igénybevételére, és használatára is.

Összességében elmondható a 2020-as NAT alapján írt helyi tantervet, és az azt megelőző helyi tantervet összehasonlítva, hogy mindkét tantervnél a témakörök nagy részében megjelenik az internet, és a virtuális közösségek előnyeire, és veszélyeire történő figyelemfelhívás, és az írott és íratlan szabályok ismertetése, viszont a 2020-as NAT alapján írt helyi tantervben már sokkal részletesebben, és többfajta veszélylehetőség ismertetésére kitérve jelenik meg a téma, többek

között az internetes zaklatás témája is felmerül egy egész témakörön belül, és elvárásként jelenik meg, hogy a tanuló tisztában legyen ennek veszélyeivel, és következményeivel.

Az osztályfőnöki órák tanmeneteiben különböző gyakorisággal fordul elő az internet és a virtuális közösségek témakör. 5. osztályban a mindennapi kommunikációs helyzeteink témakörben található tevékenységformák között megtalálható beszélgetés az internethez köthető kommunikációs formákról is mint például a virtuális üzenetek, ezen belül is az üzenetek félreértelmezése, így a szociális kompetenciák fejlesztésénél előjön a másokra való odafigyelés képességének a fejlesztése is, ami segíthet megelőzni a különböző üzenetek félreértelmezése miatt előkerülő konfliktusokat. A többi témakörben még nem jön elő az internet, mint téma.

A 6. évfolyam tanmenetében a kapcsolattartás modern formái című témakörben részletesebben kerül elő az internet, mint téma. A tevékenységformák, módszertani javaslatok között felmerül beszélgetés az internet használatáról, azon belül a közösségi oldalakról is, és az olyan internetes kapcsolattartási formákról is mint például a chatelés, vagy az online videóhívás. A beszélgetésekben előkerül, hogy mikre kell figyelni az ilyen kapcsolattartási módok igénybevétele során, és milyen veszélyeket rejthetnek magukban ezek a platformok. Ezáltal a fejlesztendő kompetenciák, és készségek között megtalálható a csoportkezelő képesség fejlesztése, és a verbális és a nonverbális komplexitás kezelésére való képesség fejlesztése is. A kommunikációs zavarok témakörben szintén előkerül az 5. évfolyamban is felmerülő internetes üzenetek félreértelmezése, és az azt követő problémákra, konfliktusokra történő figyelemfelhívás, a korosztálynak megfelelő részletességekbe menően. Az Ízlésformálás, viselkedéskultúra, és a Hírek a tv-ből, rádióból, médiatudatosságra nevelés témakörökben előjön az internet, és az ott található hírek, és álhírek, azon belül ezek megkülönböztetése, és az álhírek veszélyeire történő figyelemfelhívás, és erről folytatott beszélgetés is. A többi témakörben nem kerül elő az internet, mint téma.

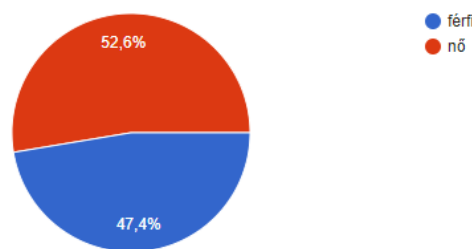
A 7. évfolyam tanmenetében egyik témakörön belül sem jelenik meg témaként az internet, és a virtuális közösségek. A 8. évfolyam tanmenetében viszont kettő teljes témakör is ezekkel a témákkal foglalkozik. Az egyik Az internet, mint kapcsolattartási forma című témakör, amin belül felmerül beszélgetés az internetes kapcsolattartási formák előnyeiről és hátrányairól is, illetve az internetnyelv sajátosságainak az összegyűjtése is. Fejlesztendő szociális kompetenciák között megtalálható az együttműködési képesség fejlesztése, illetve a szövegértelmező, és az önkifejezéshez szükséges nyelvi képességek fejlesztése is. A másik témakör, ami részletesebben foglalkozik az internetes tevékenységek veszélyeivel, az Etikett és a netikett című témakör. Ebben a témakörben felmerül beszélgetés a közösségi oldalakról, azok

előnyeiről és hátrányairól, illetve, hogy milyen fajta viselkedésformák megengedettek, és melyek nem az internethasználat során. Ezekon kívül felmerül még beszélgetés a webblogokról, és a blogírásról is, és hogy milyen írott, és íratlan szabályokra kell blogírásnál, vagy más blogok használata közben. Fejlesztendő kompetenciáknál megtalálható az információk keresésének, kiválasztásának, és befogadásának képessége, az információk felhasználásának képessége, és a rugalmas gondolkodás fejlesztése is.

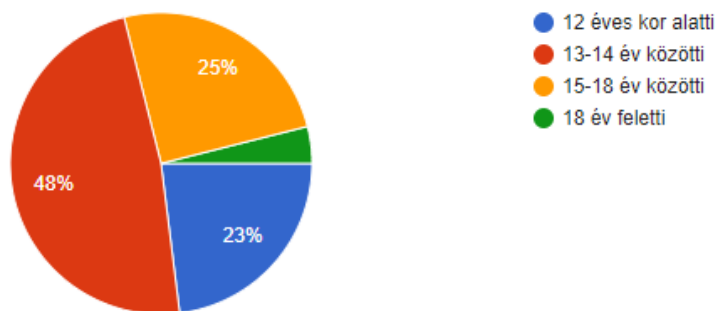
6. Kérdőív bemutatása

Az iskola tanulói között továbbá kiküldtem egy 20 kérdésből álló cyberbullying-gal kapcsolatos kérdőívet, amire összesen 152 beadott válasz jött vissza egy hónapon belül.

A kérdőívet kitöltő tanulók neme nagyjából egyenlően oszlik el, 80 nő nemű, és 72 férfi nemű tanuló töltötte ki a kérdőívet.

A tanulók korosztályának eloszlása már vegyesebb, nagyrészt, a kérdőívet kitöltő tanulók majdnem fele a 13-14 év közötti korcsoportba tartozik, összesen 73 tanuló. Ezen kívül a válaszadó tanulók pontosan egy negyede tartozik a 15-18 év közötti korosztályba, összesen 38 tanuló, továbbá a 12 éves kor alatti korcsoportba tartozik a válaszadók majdnem egy negyede, összesen 35 tanuló. A legkevesebben a 18 év feletti korosztályba tartoznak, összesen 6 tanuló tartozik ebbe a korcsoportba, tehát a kérdőív kiértékelésének eredménye nagyrészt a 18 év alatti korosztályba tartozó tanulók csoportját fedi le.

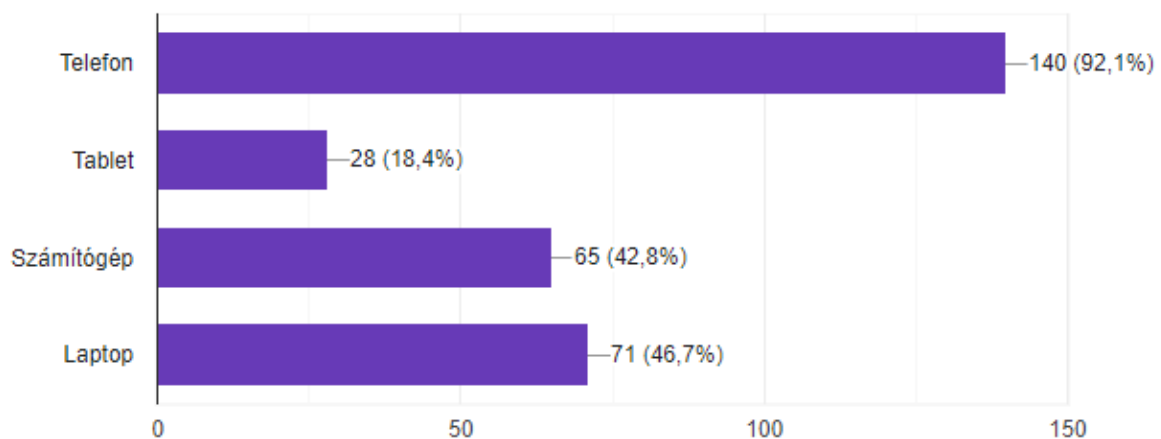

A kérdőív kérdései:

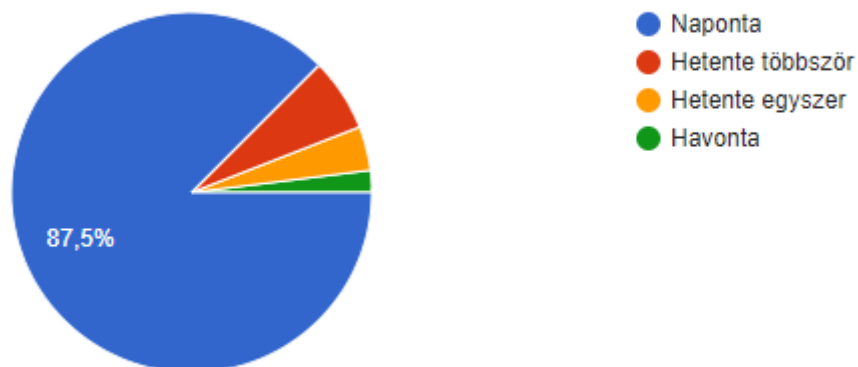
1. Milyen elektronikus eszközöket használasz?
2. Milyen gyakran használod az internetet/közösségi médiát?
3. Naponta hány órát használod a közösségi médiát?
4. Milyen közösségi oldalakon tapasztaltál cyberbullying jelenséget?
5. Milyen online bántalmazási formákat tapasztaltál?
6. Milyen gyakran tapasztalsz cyberbullying jelenséget a közösségi médiában?
7. Veled vagy egy ismerősöddel történt-e már cyberbullying eset?
8. Ha fordult már elő veled vagy egy ismerősöddel, fogalmazd meg röviden az esetet!
9. Ha fordult már elő veled vagy egy ismerősöddel, milyen hatást/hatásokat váltott ki az eset?
10. Ha fordult már elő veled vagy egy ismerősöddel, ki volt az elkövető?
11. Ha fordult már elő veled vagy egy ismerősöddel, milyen gyakorisággal történt?
12. Reagálsz-e, ha olyan megjegyzéseket látsz a közösségi médiában, ahol másokat zaklatnak?
13. Ha igen, akkor hogyan?
14. Tettél-e már valaha negatív megjegyzést másokra a közösségi médiában?
15. Ha tettél, akkor mivel kapcsolatban?
16. Az alábbiak közül melyik fordult elő veled online?
17. Az alábbiak közül melyiket tetted már online?
18. Az iskolában részesülsz-e felvilágosításban a cyberbullyingról?
19. Ha igen, akkor milyen keretek között?
20. Hogyan védekezel az ellen, hogy ne válj áldozattá?

- 6.1. Kérdőív kiértékelése

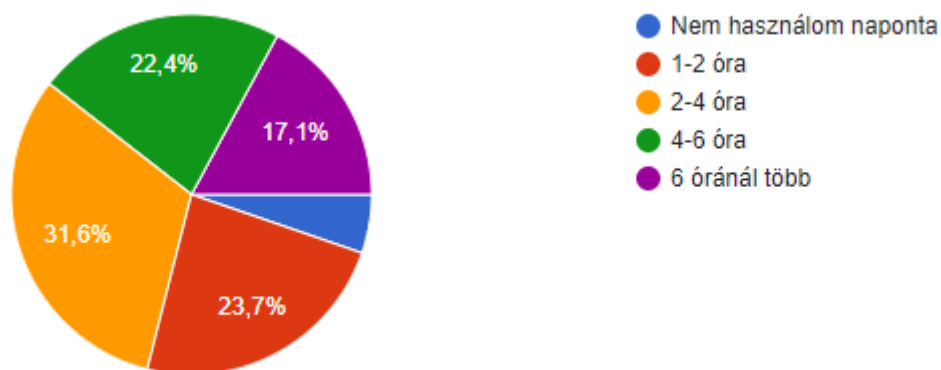
Az első, elektronikus eszközök használatával kapcsolatos kérdésben a telefont majdnem az összes válaszadó bejelölte, összesen 140 tanuló, továbbá a számítógépet, és a laptopot is a válaszadók majdnem fele bejelölte, a laptopot 71 tanuló, a számítógépet 65-en jelölték be, a legkevesebb választ a tablet kapta, 28 tanuló jelölte be, hogy használja az elektronikus eszközök között. Ez alapján elmondható, hogy a 18 év alatti korosztályba tartozó tanulók nagy része is rendelkezik telefontal, amivel pillanatok alatt elérhetik egymást, és információt tudnak közölni.

Az internet, illetve a közösségi média használatának gyakoriságára vonatkozó kérdésben a válaszadók nagyrésze azt jelölte be, hogy naponta használja, összesen 133 tanuló, 10 tanuló jelölte be a hetente többször válaszlehetőséget, 6 tanuló a hetente egyszer, és 3 tanuló a havonta válaszlehetőséget, tehát elmondható, hogy a tanulók többsége inkább naponta használja az internetet, és csak kevés részük az, aki hetente néhányszor, vagy csak havonta. A 3 tanulóból, akik a havonta válaszlehetőséget jelölték meg, ketten a 12 éves kor alatti korosztályba tartoznak, a harmadik tanuló pedig a 13-14 év közötti korosztályba, illetve a hetente egyszer válaszlehetőséget bejelölő tanulók is ebbe a két korosztályba tartoznak, tehát az is megállapítható, hogy a 14 éves kor feletti korcsoport már főleg naponta használja az internetet, de minimum hetente többször.

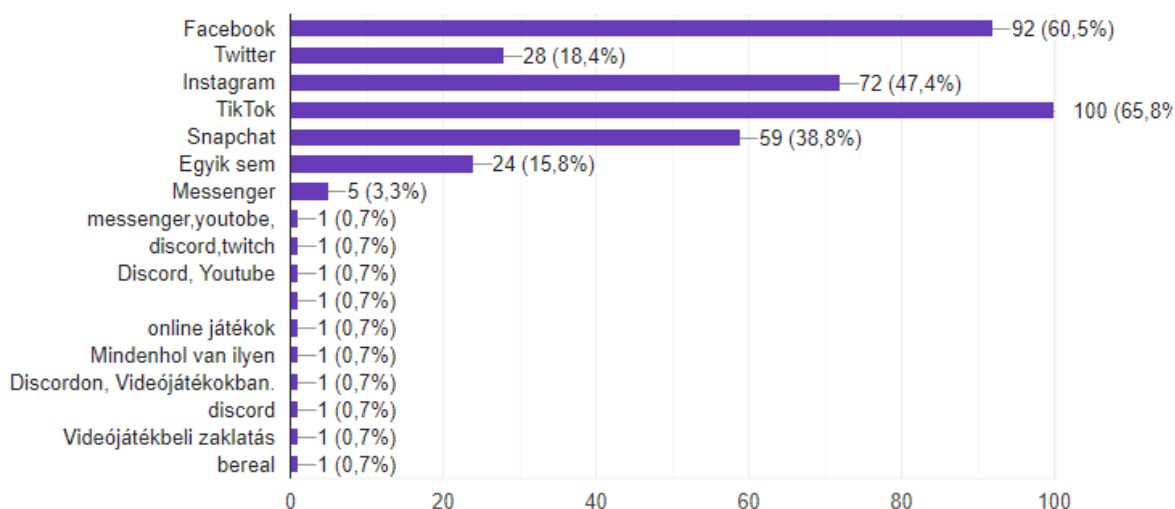

A következő kérdés a napi használat gyakoriságát méri fel, a leggyakoribb válasz a tanulók körében a 2-4 óra naponta, ezt 48 tanuló jelölte be, a másik két leggyakoribb válasz az 1-2 óra és a 4-6 óra naponta, a napi 1-2 órát 36-an, a 4-6 órát 34-en jelölték be. 26 tanuló jelölte be a 6 óránál több válaszlehetőséget, 8-an pedig azt, hogy nem használják naponta. Tehát a válaszadók több mint fele naponta 2 óránál többet használja a közösségi médiát.

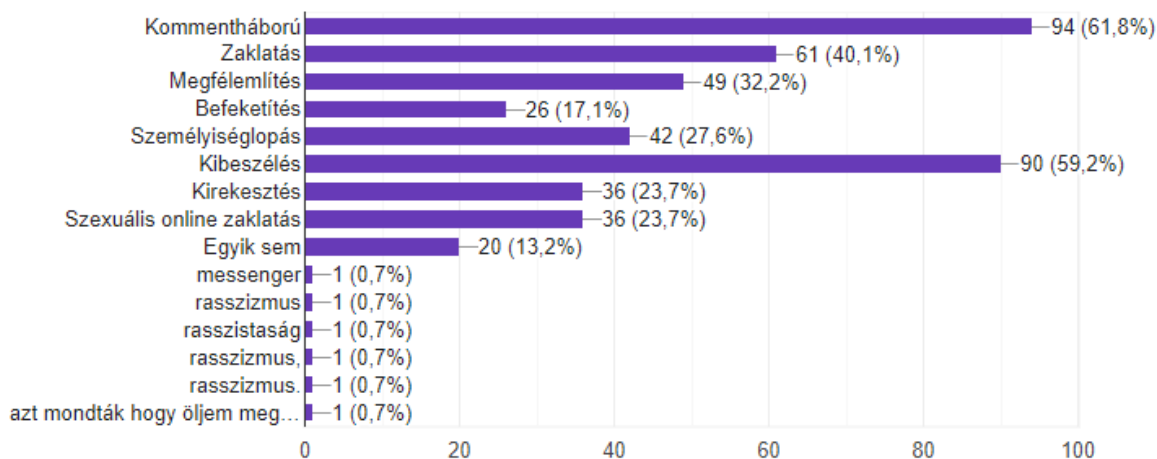

A következő kérdésben a legnépszerűbb közösségi médiás platformokat adtam meg válaszlehetőségnek, amik közül a válaszadóknak azokat az oldalakat kellett megjelölniük, ahol tapasztaltak már cyberbullying jelenséget, de egyéni választ is adhattak meg, abban az esetben, ha máshol is tapasztalták már a jelenséget. A két leggyakoribb közösségi médiás platform a válaszok közül a TikTok és a Facebook volt, de egyéni válaszlehetőségnek többen megadták a Messengert is, ami a Facebook részét képezi. A TikTok-ot 100 tanuló jelölte be, a Facebook-ot 92, a Messenger-t további 6 tanuló adta meg, így a TikTok lett az a közösségi média platform, ahol a legtöbbször találtak a cyberbullying jelenséggel a tanulók. A másik két

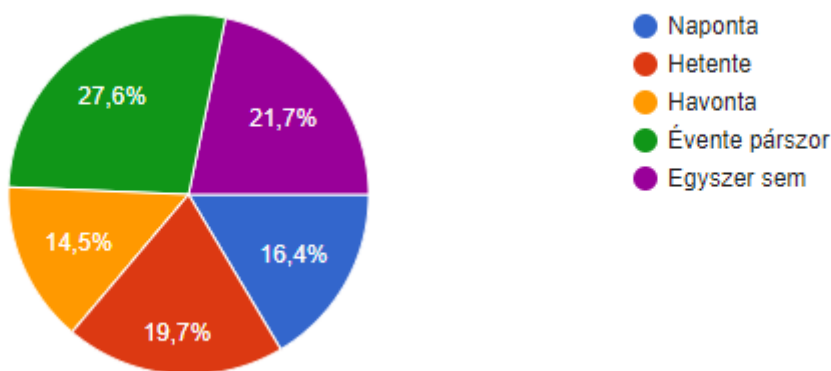
leggyakrabban megadott közösségi média oldal az Instagram, és a Snapchat volt, az Instagramot 72 tanuló jelölte be, a Snapchat-et 59, ezeken kívül a Twitter-t 28 tanuló adta meg válasznak, további 24 pedig az egyik sem válaszlehetőséget jelölte be. Egyéni válaszlehetőségeknél a Messenger-en kívül a leggyakrabban előforduló közösségi média platform a Discord volt, ezt további 4 tanuló adta meg, ezeken kívül megadták még válaszlehetőségként a YouTube-ot, a Twitch-et, illetve a BeReal-t, ami az elmúlt fél évben lett népszerű a fiatalok körében, így megfigyelhető az is, hogy a cyberbullying, mint jelenség az új közösségi felületeken is megjelenik.

A következő kérdés az online bántalmazási formákkal kapcsolatos tapasztalatokat méri fel, ahol a legtöbb válaszadó a kommentháborút jelölte meg, azaz a különböző közösségi oldalak kommentszekcióiban lezajló online bántalmazási formát, összesen 94 tanuló jelölte ezt meg, további 90 tanuló jelölte meg a kibeszélést, így ez a két online bántalmazási forma a leggyakoribb az iskola tanulói között. 61 tanuló jelölte be a zaklatást, mint bántalmazási formát, 49 a megfélemlítést, 42 a személyiséglopást. A kirekesztést, és a szexuális online zaklatást egyaránt 36 tanuló jelölte meg, a befeketítést pedig 26-an, az egyik sem lehetőségre érkezett a legkevesebb válasz, azt összesen csak 20 tanuló jelölte meg. Egyéni válaszlehetőségnél a leggyakrabban előforduló válasz a rasszizmus volt, ezt 4 tanuló is megadta válaszként, illetve egy tanuló azt az esetet adta meg válaszként, amikor valaki azt írta neki, hogy ölje meg magát, a válaszából nem derül ki ez milyen online formában zajlott, de ez még nem veszi el az eset súlyosságát, és megfigyelhető a válaszokból, hogy a tanulók többsége tapasztalt már legalább egyféle online bántalmazási formát.

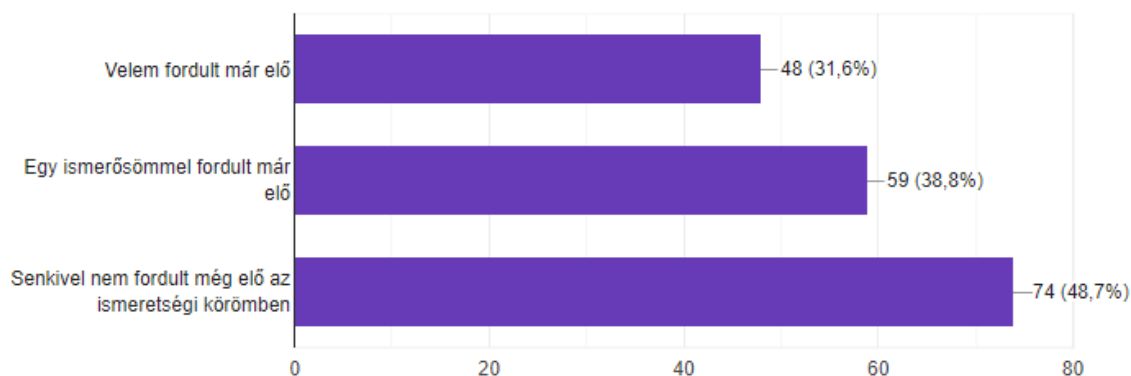
A következő kérdés a cyberbullying tapasztalásának gyakoriságára vonatkozik, ahol a válaszok jelentősen megoszlanak, a legtöbb esetben a tanulók az évente párszor lehetőséget jelölték meg, összesen 42 tanuló. Az egyszer sem válaszlehetőséget 33-an jelölték meg, a havonta válaszlehetőséget 22-en, a hetente választ 30-an, és a naponta választ pedig 25-en. Ebből megfigyelhető, hogy a tanulók több mint fele legalább évente párszor találkozik a cyberbullying jelenséggel az interneten, de a tanulók majdnem fele akár havonta is.

A következő kérdésben arra kellett választ adniuk a tanulóknak, hogy velük, vagy egy ismerősükkel fordult-e már elő, hogy cyberbullying áldozatává váltak. A tanulók majdnem fele azt válaszolta, hogy az ismeretségi körükben senkivel nem fordult még elő, a tanulók másik felénél a válaszok nagyjából megoszlanak, egy kicsivel többen jelölték meg azt a válaszlehetőséget, hogy egy ismerősükkel fordult elő, összesen 59 tanuló, a maradék 48 tanulóval viszont már előfordult, hogy ők maguk estek áldozatul, tehát a kérdőívet kitöltő tanulók kicsivel több mint fele tapasztalta már a cyberbullying jelenséget legalább egy

ismerősén keresztül. A 48 tanuló közül, akik azt válaszolták, hogy velük történt már ilyen eset a nemek aránya nagyjából megoszlik, a lányok egy kicsivel többen vannak, összesen 26 lány jelölte be, hogy vele fordult már elő cyberbullying eset, ami az 54%-a az ezt a választ megjelölőknek, a maradék 46% pedig fiú, tehát az áldozatok itt mindkét nemnél egyaránt gyakran kikerülhetnek. Korukat tekintve 5 tanuló volt, aki 12 év alatt van és ezt a választ jelölte be, ez a kérdőívet kitöltő 12 év alatti tanulók 14%-a, az ezt a választ megjelölő tanulók közül 27-en tartoznak a 13-14 év közötti korcsoportba, 14-en pedig a 15-18 év közötti korcsoportba, ami mindkét esetben a 37%-a a teljes kérdőívet kitöltő, ebbe a korcsoportba tartozó tanulóknak, továbbá 2 tanuló volt aki a 18 év feletti korosztályba tartozik és ezt a választ jelölte meg, ami pedig a 33%-a a kérdőívet kitöltő korosztálynak. Ezt megfigyelve észrevehető, hogy főleg a 13-18 év közötti korosztályba tartozó tanulók közül kerülnek ki az áldozatok, de a 18 év feletiek közül is nagy arányban lehetnek áldozatok, a 12 év alattiak kevésbé vannak ennek a veszélynek kitéve, feltételezhetően azért, mert nekik még jobban szabályozva lehet az internethasználatuk, de közülük is kerülhetnek ki áldozatok. A másik dolog, amit megfigyeltem az áldozatok között, az a közösségi média napi használatára vonatkozó kérdésre adott válaszuk, ebből 2 olyan tanuló volt, aki azt jelölte be ennél a kérdésnél, hogy nem használja naponta a közösségi médiát, 7 tanuló a napi 1-2 órát, 15 a napi 2-4 órát, 12 a napi 4-6 órát, és másik 12 tanuló a napi több mint 6 órát válaszolta ennél a kérdésnél. Tehát a közösségi média használat időtartama nem függ össze az áldozattá válás kockázatával, hiszen azok között is vannak áldozatok, akik nem is használják naponta a közösségi médiát, vagy csak napi 1-2 órát használják, és nincs jelentős mennyiség-növekedés azon tanulók számát nézve, akik napi több órát jelöltek be válasznak, és áldozattá is váltak.

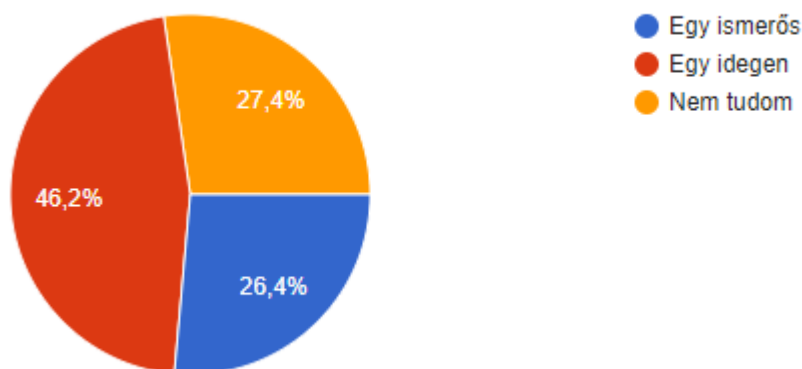

A következő kérdésben azoknak a tanulóknak a válaszára számítottam, akik éltek már át személyesen, vagy egy ismerősükön keresztül cyberbullying-et, a kérdésben az eset megfogalmazására kértem őket, 60 válasz érkezett be a kérdésre, és az esetek között vannak

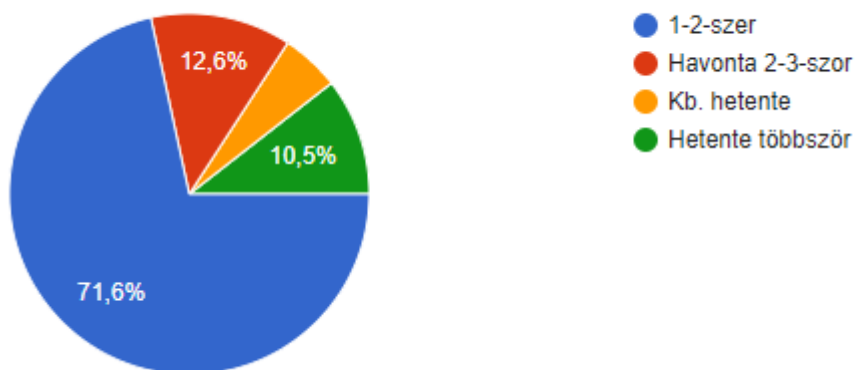
hasonlóak is, illetve súlyosabb esetek is. A leggyakoribb válasz a tanulók részéről az volt, hogy feltörték valamelyik közösségi médiás profiljukat, itt volt több olyan tanuló is, aki leírta, hogy a feltörésen kívül még visszaéltek a személyes adataival is, volt, akinek csak a profilképét változtatták meg, de volt, akinek a nevében küldtek másnak üzeneteket, illetve egy olyan eset is, hogy a banki adataival éltek vissza az illetőnek. Ezen kívül többen adták meg válasznak, hogy fenyegették őket, vagy egy ismerősüket, illetve hamis információkat állítottak róluk. A fenyegetéseken és zaklatásokon belül 2 tanulótól képeket is próbáltak kérni az illetők, illetve egy másik tanulóval telefonszexelni akart egy 60 éves férfi, aminek feljelentés, és rendőrségi ügy lett a vége. A TikTok ebben a kérdésben is megemlítésre került, 3 válaszadó is leírta, hogy ezen a platformon történt velük cyberbullying eset, volt, aki privát üzenetben kapott sértő megjegyzéseket, egy másik tanuló elmondása szerint a saját tartalmái miatt zaklatták, amiket a platformra kitett. 2 tanuló is megemlített intim képekkel kapcsolatos eseteket, az egyik tanulóra másról készült intim képeket fogtak rá, hogy ő van rajta, és ezzel fenyegették, míg egy másik tanulónak a saját intim képeit terjesztették egymás között.

A következő opcionális kérdésben arra kértem azokat a válaszadókat, akikkel fordult már elő ilyen eset, hogy jelöljék be, hogy milyen hatást, vagy hatásokat váltott ki belőlük az eset, illetve egyéni választ is adhatnak, ha a felsoroltakon kívül más hatás is előfordult. A leggyakoribb válasz a dühös volt, ezt összesen 62 tanuló jelölte be, a másik két leggyakoribb válasz a feszült, és a szomorú volt, előbbit 49, utóbbit 40 tanuló jelölte meg. Ezeken kívül a megszégyenült válaszlehetőséget 23-an, a kétségbeesettet és az elkeseredettet 22-en jelölték be. A rémült válaszlehetőséget 19 tanuló jelölte be, a közönyt csak 8-an, így elmondható, hogy a legtöbb esetben a tanulókból negatív érzelmeket váltanak ki az ilyen esetek. Egyéni válaszlehetőségeknél egy tanuló említette, hogy folyamatos stresszt váltott belőle ki az eset, illetve egy másik tanuló jelezte, hogy ő nem hagyta magát annyiban, és visszavágott az elkövetőnek, azt viszont már nem jelezte válaszában, hogy hogyan.

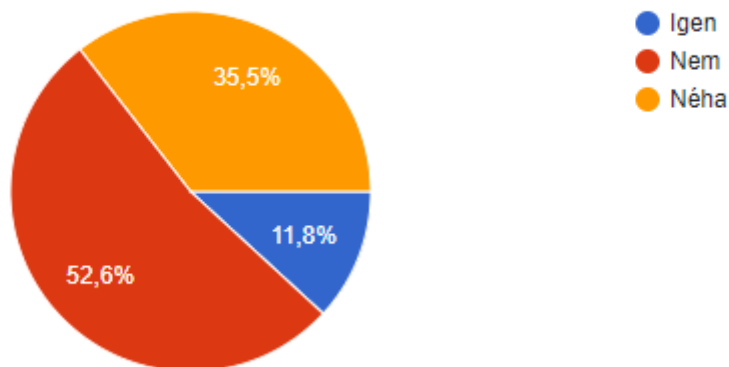
A következő kérdésben szintén azoknak a válaszára számítottam, akik éltek már át ilyen esetet, és arra voltam kíváncsi, hogy tudták-e végül, hogy ki volt az elkövető. A legtöbb esetben az egy idegen válaszlehetőséget jelölték be, összesen 49 tanuló, további 29 tanuló jelölte meg, hogy nem tudják, hogy ki volt az elkövető, és 28 tanuló jelölte meg azt, hogy egy ismerős, a válaszok nagyjából megoszlanak, de kiderül belőlük, hogy a tanulóknál a legtöbb esetben egy idegen volt az elkövető, vagy pedig nem derült fény a kilétére, és csak ritkább esetekben volt egy ismerős az elkövető.

A következő kérdésben az esetek gyakoriságára voltam kíváncsi, hiszen az is előfordulhat, hogy valaki többször is átélt ilyen esetet. A legtöbben az 1-2-szer válaszlehetőséget jelölték meg, összesen 68 tanuló, de volt további 12 tanuló, akik a havonta 2-3-szort adták meg válasznak, további 10 tanuló pedig azt, hogy hetente többször. A legkevesebb válasz a kb. hetente válaszlehetőségre érkezett, összesen 5 tanuló jelölte be ezt a választ, tehát nagyrészt ritkábban fordul elő ilyen a tanulókkal, de ebből is kiderül, hogy vannak esetek, amikor egy tanulót gyakrabban, akár hetente többször is zaklatnak.

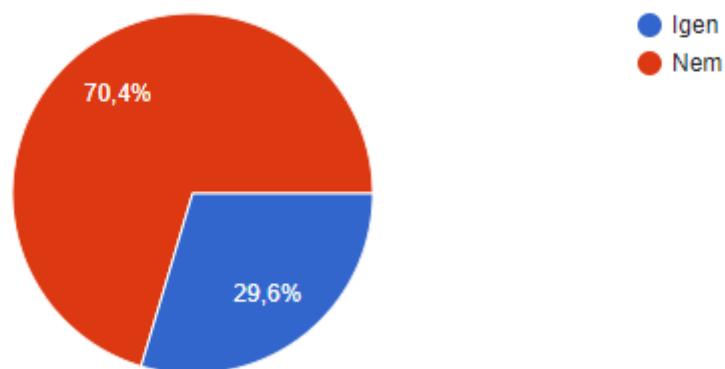

A következő kérdésben arra kérdeztem rá a válaszadók között, hogy reagálnak-e arra, ha másokat zaklató megjegyzéseket látnak a közösségi platformokon. A tanulók kicsit több mint fele nemmel válaszolt a kérdésre, összesen 80 tanuló, 54 tanuló a néha válaszlehetőséget jelölte meg, a legkevesebb válasz az igenre érkezett, ezt a válaszlehetőséget csak 18 tanuló jelölte meg, tehát a tanulók több mint fele passzívan áll hozzá ehhez a jelenséghez, ha mással történik, és a másik felének is a döntő többsége csak néha reagál erre az esetekre.

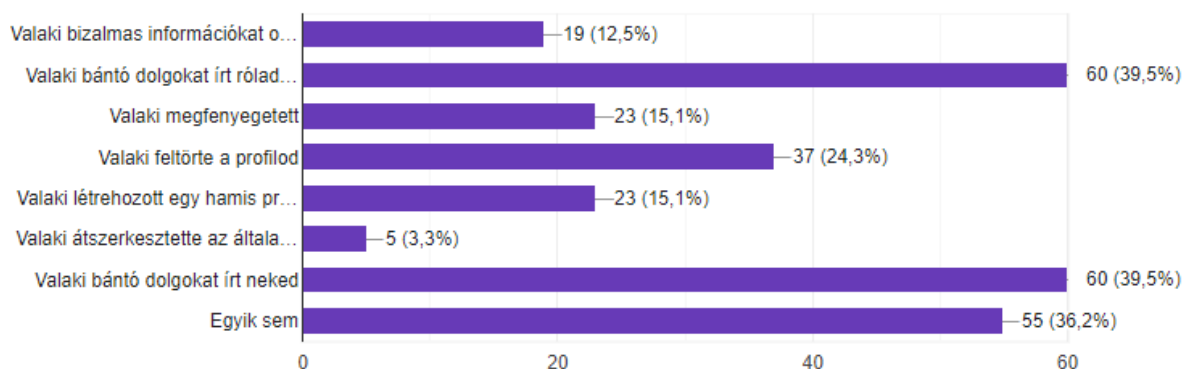
A következő kérdésben azoknak a tanulóknak a válaszára voltam kíváncsi, akik az igen, vagy néha válaszlehetőséget jelölték meg, mégpedig, hogy hogyan reagálnak az ilyen esetekre. A válaszadók többsége azt a választ adta meg, hogy kiállnak az áldozat mellett, akár úgy, hogy visszaszólnak helyette az elkövetőnek, vagy más esetekben megpróbálja észérvekkkel meggyőzi az elkövetőt arról, hogy amit tesz az helytelen, néhány tanuló pedig megemlíti a rendőrségi feljelentést is, mint lehetséges megoldást. Egy másik válaszadó amellet, hogy kiáll az áldozat mellett, próbálja őt tanácsokkal is ellátni, illetve egy másik tanuló a letiltást válaszolta, mint egy lehetséges megoldást.

A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a kérdőívet kitöltő tanulók között volt-e már rá példa, hogy ők maguk tettek negatív megjegyzést valakire a közösségi médiában. A válaszadók nagyrésze nemmel válaszolt a kérdésre, összesen 107 tanuló, de a maradék 45 az igen válaszlehetőséget választotta, közülük 28 fiú volt, ami az igennel válaszolók 62%-a, vagyis több mint fele, a maradék 17 pedig lány volt, ami 38%-a az igennel válaszolóknak. Ebből megfigyelhető, hogy az elkövetők nagyrésze inkább fiú, de lányok is vannak közöttük.

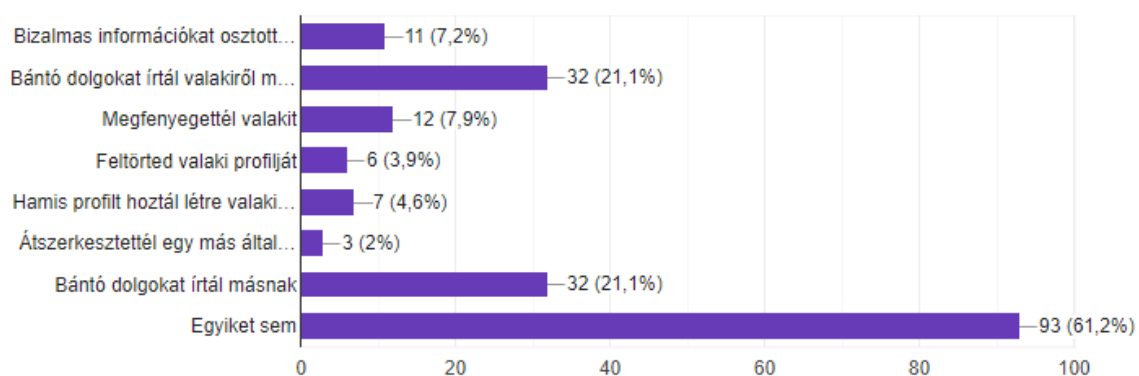
A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy akik az igen válaszlehetőséget választották, azok mivel kapcsolatban tettek negatív megjegyzést másra. Összesen 38 válasz érkezett erre a kérdésre, Ezek között volt olyan tanuló, aki mások nemi identitására tett negatív megjegyzést, mert zavarta őt, hogy nyilvánosan vállalták ezt a közösségi médiában, több tanuló válaszolta, hogy nyílt világú videójátékok használata közben tett másra negatív megjegyzést, de több tanuló válaszolta azt is, hogy ők csak visszavágtak egy rájuk tett negatív megjegyzésre, és ebből alakult ki konfliktus. Néhány tanuló más kinézetére tett negatív megjegyzést, például túlsúlyra, vagy egy másik ember származására. Volt egy tanuló, aki több dolgot is felsorolt, és állítása szerint mindenre, amire tud, tesz is negatív megjegyzést, például más ember kinézetére, szexualitására, származására, családi állapotára vagy pénzügyi státuszára.

A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a felsorolt válaszlehetőségek közül melyik fordult már elő a tanulókkal. A legtöbb válasz a bántó dolgokra érkezett, arra a két válaszlehetőségre, hogy valaki bántó dolgokat írt az adott személynek, vagy az adott személyről valaki másnak, mindkét válaszlehetőséget 60 tanuló jelölte be. A másik leggyakoribb az egyik sem válaszlehetőség volt, ezt 55 tanuló jelölte meg. A válaszadó tanulók közül 37-en jelölték be, hogy valaki törte már fel valamilyen közösségi médiás profiljukat, illetve 23 tanuló jelölte meg azt, hogy valaki hamis profilt készített róla, és azt a választ, hogy valaki fenyegette már meg őket. 19 tanuló válaszolta, hogy bizalmas információkat osztottak meg róla, illetve 5 tanulóval az is előfordult, hogy átszerkesztettek mások egy általa posztolt képet, és meg is osztották azt másokkal.

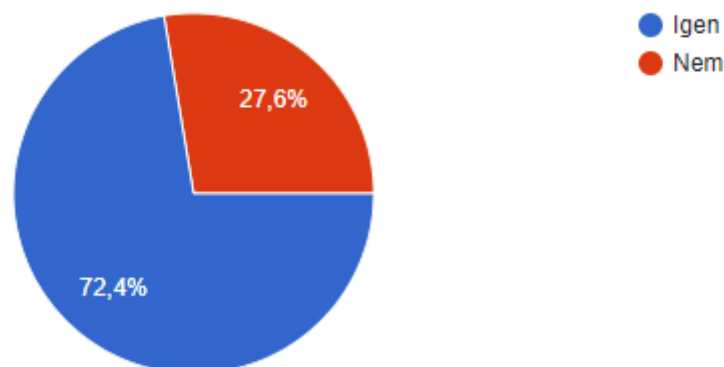

A következő kérdésben ugyanezek a válaszlehetőségek voltak, csak itt arra voltam kíváncsi, hogy a tanulók között hányan tették ezeket a dolgokat másokkal. Itt már a legtöbb válasz az egyik sem válaszlehetőségre érkezett, tehát a tanulók több mint fele elmondásuk szerint egyiket sem cselekedte online, összesen 93 tanuló jelölte be ezt a választ. A felsorolt lehetőségek közül

a legtöbben szintén a bántó dolgokat jelölték meg, azaz, hogy írtak már másról bántó dolgokat az adott személynek, vagy az adott személyről másoknak, mindkét válaszlehetőséget 32 tanuló jelölte meg. A gyakoribb válaszok közé sorolható még, hogy megfenyegettek valakit, vagy bizalmas információkat osztottak meg másról, előbbit 12, utóbbit 11 tanuló jelölte meg válaszként. Ezeken kívül 7 tanuló jelölte meg, hogy hamis profilt hozott létre valaki nevében, 6 tanuló, hogy feltörte valaki profilját, 3 tanuló pedig, hogy átszerkesztett egy más által posztolt képet, és meg is osztotta azt. Ezekből a válaszokból kiderül, hogy a tanulók több mint fele élt már át a felsorolt online bántalmazási formákból legalább egyet, illetve, hogy a tanulók kicsivel több mint egy harmada tett is már a felsorolt cselekedetektől legalább egyet.

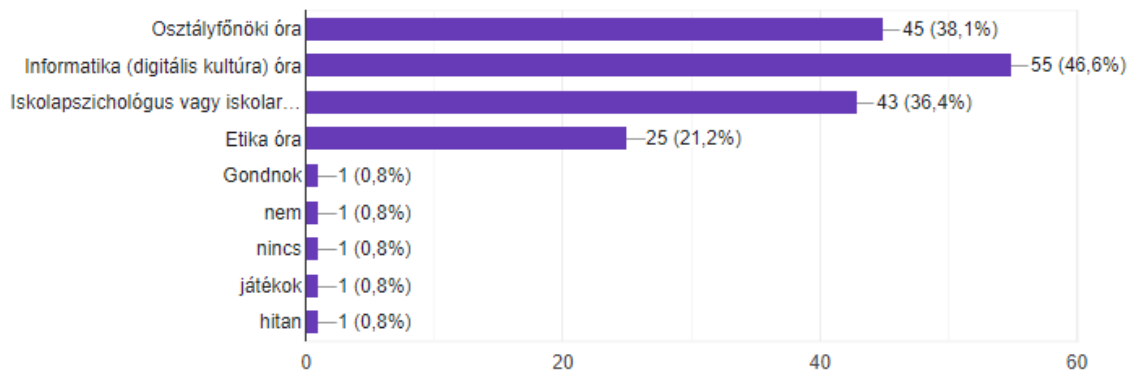

A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy az iskolában részesülnek-e a tanulók felvilágosításban a cyberbullying-gal kapcsolatban. A válaszadó nagy része igennel felelt a kérdésre, összesen 110 tanuló, a maradék 42 viszont nemmel válaszolt a kérdésre.

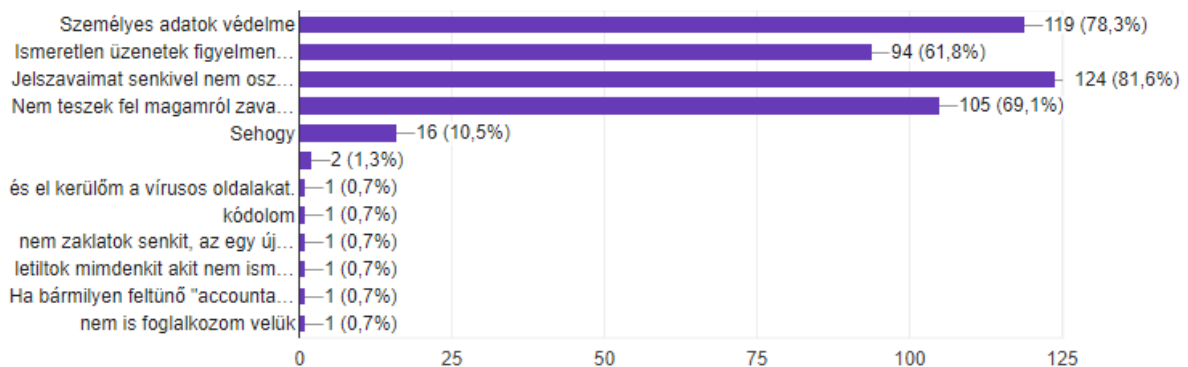

A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy ha igen, akkor milyen keretek között. A legtöbben az informatika vagy digitális kultúra tantárgyat választották, összesen 55 tanuló. A

másik két leggyakoribb válasz az osztályfőnöki óra, illetve az iskolapszichológus vagy iskolarendőr előadása volt, előbbit 45, utóbbit 43 tanuló válaszolta, ezen kívül 25 válasz érkezett az etika tantárgyra. Egyéni válaszok között 1 tanuló válaszolta a hittan órát, másik 1 pedig a gondnokságot.

Az utolsó kérdésben pedig arra kérdeztem rá, hogy hogyan védekeznek az ellen, hogy ne váljanak ők maguk is áldozattá. A legtöbb válasz arra érkezett, hogy a jelszavaikat senkivel nem osztják meg, ezt összesen 124 tanuló jelölte meg, a másik leggyakoribb válasz a személyes adatok védelme volt, ezt 119 tanuló jelölte meg. Gyakori válasz volt még az, hogy nem tesznek fel magukról kellemetlen, zavarba ejtő képeket, ezt 105 tanuló jelölte meg válaszként, 94 tanuló jelölte meg az ismeretlen üzenetek figyelmen kívül hagyását, 16 tanuló pedig a sehogyan válaszlehetőséget jelölte meg. Egyéni válaszoknál a letiltás volt egy gyakoribb válasz, 2 tanuló is azt válaszolta, hogy ha valakit nem ismer, vagy gyanús neki a profilja, akkor letiltja, egy másik tanuló azt adta meg válasznak, hogy elkerüli a vírusos oldalakat.

7. Mélyinterjú

Az iskola egyik tanulójjával készítettem egy interjút, aki maga is áldozat volt egy cyberbullying esetben. Az interjúalanyom neve anonim, nőnemű, és 14 éves, viszont elmondása szerint az eset lassan 3 éve történt, vagyis ekkor még a 11-12 év közötti korosztályba tartozott. Állítása szerint napi körülbelül 1-2 órát használja a közösségi médiát, az eset pedig a Facebookon történt, ami a kérdőívben a második leggyakrabban megjelölt válasz volt. Az eset egy idősebb embertől történő zaklatás volt, ami a harmadik leggyakoribb válasz volt az online bántalmazási formákkal való tapasztalatokkal kapcsolatos kérdésben. Az áldozat elmondása szerint az elkövető napokig zaklatta őt különböző szexuális kérésekkel, például, hogy küldjön magáról képeket, vagy hogy hívja fel őt meztelenül, és nem reagált az áldozat elutasító válaszaira, és arra sem, hogy hagyja őt békén. Az áldozat az eset rá gyakorolt hatásait főleg a rémült, illetve a megszégyenült jelzőkkel jellemezte, a megszégyenülést főleg amiatt érezte, hogy az édesanyjával csak napokkal később mert megosztani azt, hogy mi történt vele, mert félt, hogy mit fog reagálni erre. A megoldást az esetre végül egy rendőrségi feljelentés jelentette, illetve az elkövető letiltása miután megérkezett a rendőrségi papír a feljelentésről. Az áldozat elmondása szerint azóta nem történt vele hasonló eset, és nem is került semmilyen kapcsolatba az elkövetővel, akit előtte sem ismert, így itt is egy idegen volt az elkövető, ami a kérdőívben is a leggyakoribb válasz volt. Arra is rákérdeztem, hogy részesül-e felvilágosításban a cyberbullyingról az iskolájában, amire azt felelte, hogy az eset után már volt olyan etika, illetve osztályfőnöki óra, amiken szóba került a cyberbullying, de mikor még az eset történt akkor nem, ezért szerinte korábbi évfolyamokban is elő kéne kerülnie a témának, amire az azóta változott NAT lehetőséget is biztosíthat. Az áldozat arra a kérdésre, hogy hogyan változott az élete az eset óta azt felelte, hogy az eset hatására jobban odafigyel az internetes biztonságra, és a személyes adatok védelmére, például azzal, hogy nem igazol vissza idegeneket a közösségi médiás platformokon, illetve a profiljait is privátra állította, így csak az ismerősei láthatják, hogy miket oszt meg. A potenciális áldozatoknak pedig azt a tanácsot adná, hogy ők is tegyenek így, illetve ne féljenek segítséget kérni olyan embertől, akiben megbíznak, továbbá szerinte a leghatásosabb megelőzés az olyan esetekre, amikor valaki már elkezdett zaklatni, az a letiltás funkció lehet, ami az összes közösségi média oldalon megtalálható, így hatásos lehet az elkövető megakadályozásában, és segíthet ellehetetleníteni őt a további zaklatások folytatásában.

8. Hipotézisek megválaszolása

A szakdolgozatom elején felállított hipotéziseim egy része az iskolát, és a tanulóit jobban megvizsgálva megbizonyosodni látszott, de vannak részek, amik pedig megcáfolódtak. Az a hipotézis, miszerint egy kisvárosi iskolában is lehet több példa cyberbullying-ra, egyértelműen bebizonyosodott, hiszen a kérdőívben megkérdezett 152 tanuló több mint fele tapasztalta már a jelenséget, legalább egy ismerősén keresztül, de számos példa akadt a tanulók között is, akár elkövetőkre is. Szakdolgozatom elején úgy gondoltam, hogy főleg a 14-18 éves tanulók közül kerülnek ki az áldozatok, illetve ezen belül azon tanulók közül, akiknek a napi internethasználata meghaladja a napi legalább 2 órát. Ezen állítás első fele nagyrészt igaznak bizonyult, hiszen a kérdőívet kitöltő tanulók közül, akik áldozatnak vallották magukat, legtöbben a 13-14, 15-16, illetve a 18 év feletti korosztályhoz tartoztak, de azért volt példa ezeknél fiatalabb tanulókra is, illetve a mélyinterjú alanyom is a 12 év alatti korosztályba tartozott az eset idején, a kérdőív válaszai szerint viszont nincs nagy összefüggés a napi internethasználat, és a potenciális áldozattá válás között, ugyanis olyan válaszadók is áldozatnak vallották magukat, akik állításuk szerint nem is használják naponta a közösségi médiát, illetve azok közül is, akik csak napi 1-2 órát jelöltek meg válasznak. A másik állításom pedig az volt, hogy az elkövetők inkább a fiúk és a lányok pedig nagyobb eséllyel áldozatok. Ezen állítás első fele is nagyrészt igaznak bizonyult, mivel a kérdőívet kitöltő magukat elkövetőnek bejelölő tanulók több mint fele fiú volt, de lányok is vallották magukat elkövetőnek, az áldozatok közül viszont nagyjából fele-fele arányban voltak fiúk és lányok, a lányok nem sokkal voltak többen, összesen a magukat áldozatnak valló tanulók 54%-a volt lány, így ezt megvizsgálva a fiúk is nagy eséllyel lehetnek áldozatok.

9. Összegzés

A cyberbullying nem egy újkeletű jelenség, nagyjából az internet széleskörű elterjedésével már volt rá több példa. Szakdolgozatom elején a cyberbullying történetének igyekeztem mélyebben utánajárni, a jelenség fejlődésének, illetve a jelenség első halálos áldozatainak is, akik olyan szinten bántalmazva voltak a cyberbullying különböző formái által, hogy végül öngyilkosságot követtek el. Ezen halálos áldozatok esetei is bizonyítják és bemutatják, hogy milyen sok különböző formája van a cyberbullyingnak, és milyen különböző módokon tudják az elkövetők zaklatni, bántani áldozataikat. Ezután a szakdolgozatomban utánajártam a cyberbullying különböző formáinak és módjainak, utánanézttem melyek a leggyakoribb formái ennek a zaklatási módnak, illetve milyen további formái vannak, amikről akár a legtöbb ember még nem is hallott, és nem is tudta, hogy ilyen veszélyeket is rejthet az internet.

Kutatásom helyszínének a helyi általános iskolát, a simontornyai Vak Bottyán Általános Iskolát választottam, ahol az idei külső gyakorlatomat is töltöttem, illetve én is idejártam általános iskolába. Igyekeztem megvizsgálni milyen gyakori elterjedése van a cyberbullying-nak egy ilyen kisvárosi iskolában, mint Simontornya, mennyire tudnak-e egyáltalán ennek a jelenségnek a létezéséről a pedagógusok, illetve milyen tapasztalatai vannak ezzel a jelenséggel az ide járó diákoknak.

Kutatásom elején készítettem a tanulók felé egy kérdőívet, amiben azt igyekeztem elsősorban felmérni, hogy milyen tapasztalataik vannak a tanulóknak a cyberbullying-gal, tapasztalták-e már, esetleg ők maguk voltak-e már elkövetők egy ilyen esetben, milyen közösségi oldalakon tapasztalták ezt a jelenséget a legtöbbit, milyen formáit ismerik, illetve milyen formáit tapasztalták. Ezeken a kérdéseken belül voltak opcionális kérdéseim is, amikre azoktól a tanulóktól vártam választ, akik azt jelölték meg válaszként, hogy volt már személyes tapasztalatuk a cyberbullying-gal kapcsolatban. Továbbá rákérdeztem a kérdőívben arra is, hogy az iskolában milyen órákon vagy előadásokon kapnak felvilágosítást a cyberbullying esetről és annak veszélyeiről. A kérdőív széles körű elterjesztésében kértem az ott dolgozó pedagógusok segítségét is, akik nagyon segítőkészek voltak, és ők is az osztályaikban, illetve olyan felsőbb tagozatos osztályokban, ahol tanítanak megkérték a tanulókat, hogy töltsék ki a kérdőívemet, amire így egy hónap alatt 152 válasz érkezett, ami segített egy nagyobb képet kapni arról, hogy milyen fogalmaik és tapasztalataik vannak az idejártó tanulóknak a cyberbullying-gal kapcsolatban.

Amíg a kérdőív válaszait vártam, igyekeztem az iskolában megjelenő megelőzési formáknak utánanézni, amiben az itt dolgozó pedagógusok szintén nagy segítségemre voltak, és segítőkészek voltak. Érdeklődtem tőlük az ügyben milyen órákon, vagy előadásokon kerül szóba a cyberbullying megelőzése, amire a három leggyakoribb válasz az etika, digitális kultúra, illetve az osztályfőnöki órák voltak, így először ezeknek a tanóráknak a helyi tanmenetében néztem utána, hogy milyen témájú tanórákon, illetve milyen gyakorisággal fordul elő a cyberbullying, azon belül az internetes zaklatás, vagy az internet veszélyei. A helyi tanmeneteket átnézve, azt a választ kaptam, hogy azok a tanulók, akik már a 2020-as nemzeti alaptanterv alapján írt helyi tanmenet szerint tanulnak, az ő óráikon már nagyobb gyakorisággal, és részletesebben fordul elő ez a téma, különböző formákban, míg azok a tanulók, akik a 2012-es nemzeti alaptanterv alapján írt helyi tanmenet szerint tanulnak, az ő óráikon kisebb gyakorisággal, kevésbé részletesen jelenik meg ez a téma. Ezek alapján mindenképp bizakodásra ad okot, hogy ha az új helyi tantervekben ilyen gyakorisággal megjelenik a

cyberbullying, illetve az internet veszélyei, mint téma, akkor a tanulók később még inkább informáltak lesznek a témával kapcsolatban.

Az etika, digitális kultúra, illetve osztályfőnöki órák helyi tanmenetein kívül, arról a megelőzési módról is tájékoztattak a pedagógusok, hogy az iskola iskolapszichológusa, illetve az iskolarendőr is szokott több előadást tartani, amiken szintén gyakran szóba szokott kerülni a cyberbullying, mint téma. Az iskolapszichológus és az iskolarendőr is segítőkész volt a kutatásommal kapcsolatban, és részletes anyagokat küldtek az előadásaikból, amiket áttanulmányozva arra a következtetésre jutottam, hogy ezekkel az előadásokkal még inkább segítenek felhívni a tanulók figyelmét az internet, és a cyberbullying veszélyeire, még azokat a tanulókat is, akik nem a 2020-as nemzeti alaptanterv alapján írt helyi tanmenet szerint tanulnak, és elképzelhető, hogy kevésbé tájékozottak a témában.

Miután úgy éreztem, hogy elegendő válasz érkezett be a kérdőívemre ahhoz, hogy alaposan ki tudjam értékelni, elkezdtem kiértékelni a válaszokat. A válaszok alapján a tanulók meglepően informáltak, és tapasztaltak ebben a témában, és azt a következtetést tudtam levonni, hogy egy ilyen kisvárosi iskolában is nagy mértékben el tud terjedni a cyberbullying és a legtöbb tanuló legalább egy ismerősén keresztül, de élt már át ilyen esetet. A tanulók is nagyon részletes és őszinte válaszokat adtak annak tudatában, hogy a kérdőív teljesen anonim, és ez segített egy teljesebb képet kapni arról, hogy mennyire, és milyen formákban éltek át ilyen eseteket. A kérdőív áttekintése is sokat segített a szakdolgozatom elején felvetett hipotéziseim megválaszolásával kapcsolatban.

Meglepő volt azt látni, hogy az áldozatok között milyen nagy arányban vannak fiúk, miközben elsősre azt feltételeztem, hogy főleg lányok eshetnek cyberbullying áldozatul. A nemek eloszlását az elkövetők között is érdekes volt látni, a fiúk nagyobb részt jelentek meg az elkövetők között, de meglepő volt, hogy a lányok közül is többen voltak, akik elkövetőnek vallották magukat. Egy másik hipotézis, amit a szakdolgozatom elején megfogalmaztam, hogy főleg a 14-18 éves tanulók közül kerülnek ki az áldozatok, illetve ezen belül azon tanulók közül, akiknek a napi internethasználata meghaladja a napi legalább 2 órát. Ezen állítás első fele nagyrészt igaznak bizonyult, hiszen a kérdőívet kitöltő tanulók közül, akik áldozatnak vallották magukat, legtöbben a 13-14, 15-16, illetve a 18 év feletti korosztályhoz tartoztak, de azért volt példa ezeknél fiatalabb tanulókra is. A kérdőív válaszai szerint viszont nincs nagy összefüggés a napi internethasználat, és a potenciális áldozattá válás között, ugyanis olyan válaszadók is áldozatnak vallották magukat, akik állításuk szerint nem is használják naponta a közösségi médiát, illetve azok közül is, akik csak napi 1-2 órát jelöltek meg válasznak.

A kérdőíven túl még volt szerencsém egy mélyinterjút készíteni a kérdőívet kitöltő egyik áldozattal, aki elvállalta az anonim interjút. Az ő esete egy idősebb embertől történő zaklatás volt, aki napokig zaklatta őt különböző szexuális kérésekkel, például, hogy küldjön magáról képeket, vagy hogy hívja fel őt meztelenül, és nem reagált az áldozat elutasító válaszára, és arra sem, hogy hagyja őt békén. A megoldást az esetre végül egy rendőrségi feljelentés jelentette, illetve az elkövető letiltása miután megérkezett a rendőrségi papír a feljelentésről. Az interjúalanyom válaszaiból is megerősítették, hogy az elkövetők nagyrésze egy idegen, aki nem állt soha kapcsolatban az áldozattal, illetve, hogy a napi közösségi média használat nem áll nagy összefüggésben a potenciális áldozattá válással, hiszen az áldozat elmondása szerint körülbelül napi 1-2 órát használja a közösségi médiát. Interjúalanyom őszintén mesélt az esetről, és minden kérdésemre kielégítő választ adott, amik segítettek még inkább megismerni ezt a jelenséget, és azt, hogy tényleg foglalkozni kell vele, és felhívni a veszélyeire az emberek, különös tekintettel a fiatal tanulók figyelmét.

9.1. Összegzés angolul

Cyberbullying is not a new phenomenon, roughly with the wide spread of the Internet, there were already several examples of it. At the beginning of my thesis, I tried to look deeper into the history of cyberbullying, the development of the phenomenon, as well as the first victims of the phenomenon, who were abused by various forms of cyberbullying to such an extent that they eventually committed suicide. The cases of these fatal victims prove and show how many different forms cyberbullying has and the different ways in which the perpetrators can harass and hurt their victims. Then, in my thesis, I researched the different forms and methods of cyberbullying, I looked up which are the most common forms of this form of bullying, and what other forms there are, which even most people have not even heard of, nor did they know that such dangers can be hidden on the Internet.

I chose the local primary school, the Vak Bottyán Primary School in Simontornya, as the site of my research, where I also spent this year's external internship, and I also attended primary school here. I tried to find out how common cyberbullying is in such a small-town school as Simontornya, how much the teachers know about the existence of this phenomenon, and what experiences the students have with this phenomenon.

At the beginning of my research, I prepared a questionnaire for the students, in which I tried to find out what kind of experiences they had with cyberbullying, whether they had ever experienced it or had been the perpetrator of such an incident, on which social networking sites they

had experienced it the most, what forms they knew and what forms they had experienced. Within these questions, I also had optional questions that I was looking for answers to from students who indicated that they had personal experience of cyberbullying. In addition, I asked in the questionnaire about the lessons or lectures in school where they receive information about cyberbullying and its dangers. I also enlisted the help of the teachers who were very helpful in disseminating the questionnaire widely, and they also asked students in their classes and in the upper classes where they teach to fill in my questionnaire, which received 152 responses in a month, which helped me to get a bigger picture of the students' perceptions and experiences of cyberbullying.

While I was waiting for the answers to the questionnaire, I tried to find out about the forms of prevention that were taking place in the school, and the teachers who worked there were also very helpful and supportive. I asked them about the lessons or lectures in which cyberbullying prevention is discussed, and the three most common answers were ethics, digital culture and class teacher lessons, so I first looked at the local curriculum of these lessons to see what subjects are covered in them and how often cyberbullying, including cyberbullying and the dangers of the internet, occurs. Looking through the local curricula, I found that students who are already studying according to the local curriculum based on the 2020 national core curriculum are more likely to have this topic in their lessons, in different forms, while students who are studying according to the 2012 national core curriculum are less likely to have this topic in their lessons, in less detail. This certainly gives reason to be hopeful that if cyberbullying and the dangers of the internet are included with such frequency in the new local curricula, students will be even better informed about the topic later on.

In addition to the local curricula for ethics, digital culture and classroom teacher training, teachers also informed me that the school psychologist and the school police officer also give a number of lectures on prevention, which also often include cyberbullying as a topic. Both the school psychologist and the school administrator were helpful with my research and sent me detailed materials from their lectures, which I have studied and concluded that these lectures help to raise awareness of the dangers of the internet and cyberbullying, even for pupils who are not following the local curriculum based on the 2020 national curriculum and who may be less informed about the topic.

Once I felt that I had received enough responses to my questionnaire to be able to evaluate it thoroughly, I started to evaluate the responses. Based on the responses, the students were surprisingly informed and experienced on this topic, and I was able to conclude that cyberbullying

can be widespread in a small-town school like this, and that most students have experienced it through at least one person they know. The pupils also gave very detailed and honest answers, in the knowledge that the questionnaire was completely anonymous, and this helped me to get a more complete picture of how much and in what forms they had experienced such incidents. The review of the questionnaire also helped me a lot in answering the hypotheses I raised at the beginning of my thesis.

It was surprising to see the high proportion of boys among the victims, whereas I had first assumed that it was mainly girls who were victims of cyberbullying. It was also interesting to see the gender distribution of perpetrators, with a higher proportion of boys among the perpetrators, but it was surprising to see a higher proportion of girls who claimed to be perpetrators.

Another hypothesis that I formulated at the beginning of my thesis was that the victims were mainly students aged 14-18, and within this group, students whose daily internet use exceeded 2 hours or more per day. The first half of this statement proved to be largely true, as most of the students who filled in the questionnaire and identified themselves as victims were in the 13-14, 15-16 and 18+ age groups, but there were also examples of students younger than these ages. However, the questionnaire responses showed that there was not a strong correlation between daily internet use and potential victimization, with respondents who said they were victims saying they did not use social media on a daily basis and those who said they only used it for 1-2 hours a day.

In addition to the questionnaire, I also had the pleasure of conducting an in-depth interview with one of the victims who completed the questionnaire and agreed to be interviewed anonymously. Her case was one of harassment by an older man who harassed her for days with various sexual requests and did not respond to the victim's refusals to answer or to leave her alone. The solution to the case was finally a police report and the blocking of the perpetrator after the police paper of the report arrived. The interviewee's responses also confirmed that the majority of the perpetrator is a stranger who has never been in contact with the victim, and that daily social media use is not highly correlated with potential victimization, as the victim said she uses social media for about 1-2 hours a day. My interviewee told me honestly about the case and gave satisfactory answers to all my questions, which helped me to understand more about this phenomenon and the need to really address it and raise awareness of its dangers to people, especially young students.

10. Irodalomjegyzék

Ian Rivers, Thomas Chesney, Iain J. Coyne (2011): *Bullying in Different Contexts: Chapter – Cyberbullying* 2-5. p.

Pápay Boróka- Tímea (2014): *Napiszar, „az internet pöcegödre” A virtuális térbe kényszerülő romákkal szembeni előítéletesség esete* 77-78. p.

Warren J. Blumenfeld, R.M. Cooper (2010): *LGBT and Allied Youth Responses to Cyberbullying: Policy Implications* 117. p.

Karen Muthoni Itegi (2021): *Cyber-bullying: Purging the scourge* 11-13. p.

Dr. Margitics Ferenc, Dr. Figula Erika, Dr. Pauwlik Zsuzsa (2020): *Cyberbullying az iskolában* 9-10. p.

Dr. Lukács J. Ágnes – Dr. Takács Johanna – Kitzinger István – Soósné Dr. Kiss Zsuzsanna – Dr. Kapitány-Fövény Máté – Szabó Gábor – Dr. Falus András – Dr. Feith Helga Judit (2021): *Iskolai cyberbullying-intervenció rövid- és hosszútávú eredményessége a segítségkérés és a programmal való elégedettség dimenziójában A TANTUdSZ ifjúsági egészségnevelési program tapasztalatai általános iskolások körében* 38. p.

11. Mellékletek

11.1. Mélyinterjú

1. Melyik közösségi média felületen történt az eset?

Ez az eset a Facebookon történt.

2. Milyen gyakran használsz az internetet/ közösségi médiát?

Változó, de általában naponta 1-2 órát.

3. Hogyan kezdődött a cyberbullying, és mi volt az eset?

Úgy kezdődött, hogy először rám írt egy férfi, hogy ismerem-e. Mondtam neki, hogy nem, és hogy kiskorú vagyok, azt gondoltam akkor biztos majd letilt. Hát ez nem így volt azt mondta, hogy őt ez nem zavarja. Kérdeztem tőle, hogy hány éves, de erre nem válaszolt, csak küldött magáról egy képet, ami alapján körülbelül 60 körülnek tippelném. Erre már nem válaszoltam, de később aztán egyre erőszakosabb kezdett lenni és elég privát kérdéseket tett fel. Olyanokat kérdezett, hogy egyedül alszom-e, meg arra kért, hogy küldjek neki képeket. Mondtam neki, hogy hagyjon békén, meg hogy ez már nem normális, de őt ez sem állította meg és arra kért, ha egyedül alszom hívjam fel és meztelenül hívásozzunk stb. Ezután már nem bírtam tovább magamba tartani, és szóltam édesanyámnak, aki megnyugtatót és utána fel is jelentettük egyből. Ezután még körülbelül 3 napig írt minden órában, hogy jó reggelt, meg hogy mi újság, hogy vagyok stb. Amikor megjött a rendőrségi papír utána egyből le is tiltottam.

4. Mikor történt ez az eset?

Két éve, lassan három.

5. Azóta kapcsolatba kerültél bárhogy az illetővel, vagy történt más hasonló eset?

Szerencsére nem.

6. Hogyan hatottak rád ezek az események, mik voltak a legnehezebb pillanatok?

Főleg megrémülve éreztem magam, és nem éreztem magam biztonságban. Rettegve éreztem magam mi van, ha később máshol is megtalál és zaklatni fog. Amikor értesítés jött a telefonomon mindig félve néztem meg, attól féltem hátha megint ő az, és képeket kér, vagy attól féltem mi van, ha elkezd hívogatni. A legnehezebb pillanat az volt, amikor ezeket elmondtam anyukámnak, féltem, hogy mit szól majd hozzá, és kicsit megszégyenülve is éreztem magam előtte emiatt.

7. Milyen mértékben befolyásolta ez az eset a mindennapi életedet?

Amíg el nem rendeződött nagyon rossz volt a közérzetem, nem mertem erről senkinek beszélni, a telefonomat is alig használtam, és félve vettem elő, nem akartam, hogy mások is tudjanak erről, anyukámnak is nagyon félve mondtam el, nem éreztem magam biztonságban amíg ez az eset tartott.

8. Hogyan változott az életed az eset óta?

Azóta jobban figyelek arra, hogy idegeneket ne igazoljak vissza, és ne is reagáljak az ilyen üzenetekre, a letiltás ilyen esetben sokat segít, és jobban figyelek arra miket osztok meg máshol. Facebookon és Instagrammon is privátra állítottam a profilom, hogy csak azok az ismerőseim láthassák azokat, amiket kiposztolok, akiket ismerek, vagy megengedem, hogy láthassák.

9. Milyen tanácsot adnál másoknak, akik szintén cyberbullying áldozataivá váltak? Hogyan tudnak segíteni maguknak, hogy kezelni tudják az érzelmi nehézségeket és a traumát?

Azt tanácsolom ne féljenek segítséget kérni azoktól, akikben megbíznak, én is jobban jártam volna, ha már az elején szólok anyukámnak, akkor hamarabb segíthetett volna megoldani az ügyet, és ők is figyeljenek a biztonságukra az interneten, arra, hogy miket osztanak meg, és hogy azokat kik láthatják. Ne igazoljanak vissza olyan embereket, akiket nem ismernek, és ha ilyen üzeneteket kapnak forduljanak nyugodtan segítségért, de a letiltás is sokat segít, nem kell minden egyes üzenetre válaszolni, inkább hagyják figyelmen kívül, vagy tiltsák le az elkövetőt.

10. Hogyan lehetne az embereket figyelmeztetni a cyberbullying hatásaira és megakadályozni, hogy az online térben széles körben elterjedjen?

Megakadályozni sajnos szerintem nem lehet, mert mindig lesznek olyan emberek, akiknek jó érzés, ha másokat zaklatnak, az emberek figyelmét viszont fel lehet hívni rá, és fel is kell minél korábban, az iskolákban is.

11. Az iskolában részesülsz felvilágosításban a cyberbullying-ról?

Azóta szóba került néhány etika órán, meg néhány osztályfőnöki órán is, de szerintem alsóbb évfolyamokban is gyakrabban szóba kerülhetne.

11.2. Nyilatkozatok

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: BALASSA ADÁM
A Hallgató Neptun kódja: NDNDL4
A dolgozat címe: Cyberbullying a simontornyai Vék Botráján Általános Iskolában
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Neveléstudományi Intézet

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitóri rendszerébe.

Kelt: 2023 év 05 hó 02 nap

Balassa Adám
Hallgató aláírása

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

Balassa Ádám hallgató (Neptun azonosítója:) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*²

Kelt: 2023. május 1.

Belső konzulens

---

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.